

**EKONOMICKÁ UNIVERZITA V BRATISLAVE
NÁRODOHOSPODÁRSKA FAKULTA
UNIVERZITA KOMENSKÉHO V BRATISLAVE
PRÁVNICKÁ FAKULTA**

Evidenčné číslo: 101002/B/2019/36100139018187524

ZNEUŽITIE DOMINANTNÉHO POSTAVENIA NA TRHU

Bakalárska práca

2019

Lenka Kočíšková

**EKONOMICKÁ UNIVERZITA V BRATISLAVE
NÁRODOHOSPODÁRSKA FAKULTA
UNIVERZITA KOMENSKÉHO V BRATISLAVE
PRÁVNICKÁ FAKULTA**

ZNEUŽITIE DOMINANTNÉHO POSTAVENIA NA TRHU

Bakalárska práca

Študijný program: Ekonómia a právo

Študijný odbor: NÁRODNÉ HOSPODÁRSTVO
PRÁVO

Školiace pracovisko: Katedra ekonomickej teórie
Národohospodárska fakulta

Vedúci bakalárskej práce: Ing. Alexandra Veselková, PhD.

2019

Lenka Kočíšková

Pod'akovanie

Touto cestou by som sa chcela pod'akovať mojej školiteľke Ing. Alexandre Veselkovej, PhD., za jej rady, nápady a pripomienky pri písaní mojej bakalárskej práce. Ďakujem jej za ochotu, strávený čas a odbornú pomoc.

Čestné vyhlásenie

Čestne vyhlasujem, že bakalársku prácu som napísala samostatne, na základe konzultácií a po preštudovaní odbornej literatúry, ktorá je uvedená v zozname použitej literatúry.

Dátum:

.....

(podpis študenta)

Abstrakt

KOČÍŠKOVÁ, Lenka: *Zneužitie dominantného postavenia*. – Ekonomická univerzita v Bratislave. Národohospodárska fakulta; Katedra ekonomickej teórie. – Univerzita Komenského v Bratislave. Právnická fakulta. Vedúci záverečnej práce: Ing. Alexandra Veselková, PhD. – Bratislava: NHF EU, 2019, 55 s.

Cieľom záverečnej bakalárskej práce je priblížiť problematiku dominantného postavenia a jeho zneužitia, a v praktickej časti rozobrať konkrétne prípady, ktoré sa týkajú Letiska M. R. Štefánika v Bratislave, zo strany ktorého prišlo k zneužitiu dominantného postavenia. Porovnali sme tu tiež tri medzinárodné letiská na území Slovenskej republiky, čím sme sa snažili demonštrovať, že bratislavské letisko je skutočne dominantom na danom relevantnom trhu. Práca je rozdelená do 5 kapitol. Obsahuje 3 tabuľky, 7 grafov a 4 obrázky. Prvá kapitola sa zaoberá politikou hospodárskej súťaže, formami obmedzovania hospodárskej súťaže, bid riggingom a dominantným postavením. Charakterizujeme tu základné pojmy a vzájomné vzťahy medzi nimi. Okrajovo tu tiež spomíname dopady obmedzenia hospodárskej súťaže na spotrebiteľa. V ďalšej kapitole sú uvedené metódy a metodologický postup, ktoré boli pri písaní práce použité. Záverečné kapitoly sú orientované na porovnanie Letiska M. R. Štefánika v Bratislave, Letiska Košice a Letiska Poprad-Tatry a súčasne na rozobratie prípadov zneužitia dominantného postavenia bratislavským letiskom.

Kľúčové slová:

Hospodárska súťaž, hospodárska politika, dominantné postavenie.

Abstract

KOČÍŠKOVÁ, Lenka: Abuse of Dominant Position. - University of Economics in Bratislava. Faculty of National Economy; Department of Economic Theory. - Comenius University in Bratislava. Faculty of Law. Thesis supervisor: Ing. Alexandra Veselkova, PhD. - Bratislava: NHF EU, 2019, 55 p.

The aim of the final bachelor thesis is to introduce the issue of dominant position and its abuse, and in the practical part to analyze the specific cases that relate to the Airport M. Štefánik in Bratislava, from which a dominant position was abused. We also compared the three international airports in the Slovak Republic, where we tried to demonstrate that the Bratislava airport is a real dominant on the relevant market. The thesis is divided into 5 chapters. It contains 3 tables, 7 graphs and 4 pictures. The first chapter deals with competition policy, forms of restriction of competition, bid rigging and dominant position. We characterize the basic terms and the interrelationships between them. Marginally, we also mention the effects of restricting competition on consumers. In the next chapter, the methods and methodological procedure used to write the work are presented. The final chapters are focused on the comparison of M. R. Štefánik Airport in Bratislava, Košice Airport and Poprad-Tatry Airport, and at the same time the cases of abuse of the dominant position by the Bratislava airport.

Key words:

Competition, economic policy, dominant position.

Obsah

Úvod	8
1 Politika hospodárskej súťaže.....	9
1.1 Protimonopolná politika na Slovensku	11
1.2 Formy nedovoleného obmedzovania súťaže a koncentrácia	13
1.2.1 Dohoda obmedzujúca súťaž.....	13
1.2.2. Vertikálne dohody.....	16
1.2.3. Horizontálne dohody.....	17
1.3 Bid rigging a jeho dopad na spoločnosť	18
1.3.1 Formy kolúzií vo verejnom obstarávaní	19
1.3.2 Skutočnosti podporujúce vznik dohôd vo verejnom obstarávaní	19
1.3.3 Právna úprava	20
1.4 Dominantné postavenie a jeho zneužitie	21
1.4.1 Prešetrovanie zneužitia dominantného postavenia	22
1.4.2 Kritéria pre určenie dominantného postavenia	22
1.4.3 Formy zneužívania dominantného postavenia.....	23
1.4.4 Spôsoby zneužitia dominantného postavenia	25
2. Cieľ práce, metodika práce a metódy skúmania	31
3. Výsledky práce a diskusia	33
3.1 Komparácia Letiska M. R. Štefánika v Bratislave, Letiska Košice a Letiska Poprad-Tatry.....	33
3.1.1 Letecké spoločnosti.....	33
3.1.2 Množstvo prepravených cestujúcich a počet destinácií.....	35
3.1.3 Celkové výnosy a tržby.....	36
3.1.4 Uzlové letiská v kategórií regionálnych letísk stredoeurópskeho geografického priestoru	37
3.1.5 Hospodárenie Letiska M. R. Štefánika	37
3.2 Protisúťažné konanie Letiska M. R. Štefánika v Bratislave	42
3.2.1 Dominantné postavenie BTS	43
3.2.2 Forma zneužitia dominantného postavenia.....	43
3.2.3 Určenie veľkosti pokuty	46
3.2.4 Urovnanie.....	47
3.3 Zneužitie dominantného postavenie bratislavským letiskom v roku 2004.....	48
4. Záver	51
Skratky.....	52

Zoznam použitej literatúry	53
---	-----------

Úvod

Hospodárska súťaž je dôležitá súčasť každého trhu. Ako samotná súťaž je však dôležitá aj jej právna úprava, bez ktorej by mohlo prichádzať k negatívnym javom na trhu. Jedným z takýchto negatívnych javov je aj zneužitie dominantného postavenia. V našej bakalárskej práci, ktorá je zložená z teoretickej a praktickej časti, sme sa venovali práve tomuto porušeniu hospodárskej súťaži v súvislosti s aktuálnymi prípadmi.

V prvej kapitole našej práce opisujeme predovšetkým hospodársku súťaž vo všeobecnosti. Venovali sme sa tiež legislatívnemu rámcu, orgánu, ktorý je na konanie vo veci porušenia hospodárskej súťaže oprávnený konať na našom území a typom porušenia hospodárskej súťaže.

V druhej kapitole práce sme uviedli naše ciele, ako hlavné, tak aj parciálne, ktoré sme pri písaní práce chceli dosiahnuť. Opísali sme tu súčasne metodiku a metodologický postup, ktorý sme pri tvorbe využili. Uvádzame tu tiež literárne a iné zdroje použité v práci.

V tretej kapitole, ktorá tvorí praktickú časť, porovnávame tri medzinárodné letiska, ktoré sú na území Slovenskej republiky. Zamerali sme sa na počet prepravených pasažierov, počet destinácií, do ktorých sa cestujúci prostredníctvom letísk môžu dopraviť, počet leteckých spoločností, s ktorými letiská spolupracujú, a v neposlednom rade sme porovnávali výnosy týchto letísk. V prípade Letiska M. R. Štefánika sme sa tiež sústredili aj na celkovú hospodársku situáciu. Ďalej sme rozobrali konkrétne prípady zneužitia dominantného postavenia bratislavským letiskom, ktoré boli prešetrované Protimonopolným úradom SR. V rámci tejto analýzy sme chceli tiež poukázať na to, že zneužitie dominantného postavenia môže negatívne vplývať ako na spotrebiteľov, tak aj na konkurenciu.

Každéj kapitole predchádzali rešerše odbornej literatúry, na základe ktorých sme sa snažili o prehľadné spracovanie. V rámci praktickej časti sme sa sústredili prevažne na aktuálnejší prípad, ktorý bol riešený podľa aktuálnych zákonov a predpisov. Posledné kapitoly práce tvorí záver, zoznam skratiek a použitá literatúra.

1 Politika hospodárskej súťaže

Politika hospodárskej súťaže je jadrom hospodárskej politiky. Táto politika sa pre subjekty vystupujúce na trhu snaží vytvoriť slobodný konkurenčný priestor. Niekedy ju tiež nazývame aj antimonopolná politika, súťažná politika alebo antitrustová politika. Politika hospodárskej súťaže sa snaží zabezpečiť čo najlepšie podmienky pre fungovanie trhového mechanizmu, ktorého významnou súčasťou je aj hospodárska súťaž. Podstatou súťaže je, že nezávislé podniky sa snažia vyhrať nad svojimi konkurentmi, čo má za následok ich lepšie výkony.¹ Súťaž je tiež účinným regulátorom, ktorý pôsobí na strane dopytu a ponuky.

Na hospodárskej súťaži majú právo zúčastniť sa všetky podnikateľské subjekty. Keďže táto súťaž nefunguje sama o sebe, pravidlá účasti podnikateľov vytvára štát. Ak by súťažný poriadok nefungoval, dochádzalo by k monopolizácií. V trhovej ekonomike hovoríme o súťaži medzi výrobcami, ktorí sa zameriavajú na získavanie čo najvýhodnejšej pozície na trhu a o získavanie odberateľov. Na to, aby mohli na trhu vzniknúť zdravé súťažné podmienky, musia byť splnené určité predpoklady, ako napr.:

- otvorený národný trh,
- hospodárska politika nastavená tak, aby nevedla podnikateľov ku koncentráciám,
- vyvarovanie sa deformáciám na úseku kurzovej politiky,
- minimalizovanie dotovania podnikov, ktoré sú neschopné súťaže,
- vyvíjanie tlaku na neustále inovácie,
- zabránenie zbytočnej byrokracii a regulácií zo strany štátu,
- nezvýhodňovanie podnikateľskej aktivity štátu voči iným vlastníckym subjektom,
- verejné objednávky by sa nemali líšiť od zhodných objednávok, ale od iných vlastníckych sektorov.

Dôležitým predpokladom zdravej hospodárskej súťaže je tiež liberalizácia cien. Vtedy sa môžu účastníci trhu sami rozhodnúť o tom, kedy a čo kúpia alebo predajú a za akú cenu.

O hospodárskej súťaži tiež ďalej môžeme tvrdiť, že musí byť efektívna. Len ak je súťaž efektívna, dochádza k optimálnemu využívaniu zdrojov v ekonomike a k efektom u spotrebiteľov. Ak sú podnikatelia na trhu pod určitým konkurenčným tlakom,

¹ LUKÁČIK, J. a kol. *Hospodárska politika : Teória a prax*. Bratislava : Sprint 2 s.r.o., 2013. 165 s. ISBN 978- 80-89393-86-2.

spotrebiteľia môže získať dobré kvalitné tovary za nízke ceny. Takýto efekt súťaže sa prejavuje aj na zvýšení blahobytu spotrebiteľov. Vzájomné konkurenčné postavenie jednotlivých subjektov na trhu neprispieva len k najlepšej alokácii zdrojov, ale pôsobí aj ako nástroj technického napredovania.

Súťažná politika má za úlohu vytvorenie prijateľného rámca. Podnikateľom je umožnené prispôsobovanie sa novým možnostiam, ktoré sú vytvorené zrušením národných bariér. Princípy súťažnej politiky smerujú k rovnováhe medzi dopytom a ponukou, k liberalizácii cien a tiež napomáhajú absencii bariér vstupu na trh a následnému vystúpeniu. Z hľadiska vplyvu súťažnej politiky na trhový mechanizmus poznáme dve základné podoby súťažnej politiky:

- pasívnu, teda nepriamu alebo systémotvornú,
- aktívnu, teda priamu alebo regulačnú.

V prípade pasívnej politiky štát určuje len právny rámec pre hospodársku súťaž a vynucuje si dodržiavanie podmienok, ktorú sú zákonom ustanovené. Naopak v prípade priamej politiky, dochádza k aktívnym zásahom štátu, vlády do hospodárskej súťaže nástrojmi mikroekonomickej alebo makroekonomickej politiky, napr. regulácia daní, cien alebo zásahy špecializovaných protimonopolných úradov.

V spojitosti so súťažnou politikou treba spomenúť určité zásady formálneho a neformálneho charakteru, ktoré delíme na:

- formálne pravidlá,
- neformálne pravidlá.

K formálnym pravidlám priradujeme legislatívu (kontrolu *ex post* a kontrolu *ex ante*, absencia a harmonizácia pravidiel), celkové prostredie. Pod celkovým prostredím si treba predstaviť napr. zákony, ktoré ovplyvňujú rovnosť šancí alebo vymáhateľnosť práva. K neformálnym pravidlám priradujeme informovanosť verejnosti, pôsobenie na verejnú mienku, pestovanie súťažnej kultúry, aktivitu protimonopolného úradu, aktivity mimovládnych organizácií, aktivity asociácií spotrebiteľov či vplyv médií.

1.1 Protimonopolná politika na Slovensku

Právomoci v oblasti ochrany a podpory súťaže má na našom území Protimonopolný úrad Slovenskej republiky (PMÚ SR).² Je to ústredný orgán štátnej správy so sídlom v Bratislave.

Na jeho čele stojí predseda, ktorého vymenúva a odvoláva prezident na návrh vlády SR. Tento úrad bol zriadený zákonom č. 347/1990 Zb. o organizácii ministerstiev a ostatných ústredných orgánov štátnej správy SR z 28. augusta 1990 v znení neskorších predpisov. Úpravu kompetencií úradu však nájdeme v zákone č. 136/2001 Z. z. o ochrane hospodárskej súťaže v znení neskorších predpisov. Od 1. mája 2014, kedy Slovenská republika vstúpila do Európskej únie (EÚ), je úrad povinný aplikovať aj európske súťažné právo, konkrétne články 101 a 102 Zmluvy o fungovaní Európskej únie. Úrad musí taktiež zohľadňovať prax Európskej komisie (EK) a európskych súdov. Legislatívny rámec jeho pôsobnosti je ďalej doplnený:

- správnym poriadkom,
- vyhláškami, smernicami, usmerneniami úradu,
- európskym právom,
- judikatúrou.

„Zákon sa vzťahuje na :

1. podnikateľov, ktorí sú definovaní podľa Obchodného zákonníka (§2), na fyzické a právnické osoby, na združenia a združenia týchto združení, ktoré vykonávajú činnosť a konania, ktoré súvisia alebo môžu súvisieť so súťažou bez ohľadu na to, či tieto činnosti a konania sú alebo nie sú zamerané na dosahovanie zisku.
2. orgány štátnej správy pri výkone štátnej správy, orgány územnej samosprávy pri výkone samosprávy a pri prenesenom výkone štátnej správy a orgány záujmovej samosprávy pri prenesenom výkone štátnej správy.“³

Úlohou protimonopolného úradu je ochrana hospodárskej súťaže pred jej obmedzovaním a následné zasahovanie proti zakázaným praktikám. Taktiež kontroluje štruktúru trhov a snaží sa o vytváranie priaznivých konkurenčných podmienok. Jeho právomoci sa nevzťahujú len na zásahy proti podnikateľom ale aj proti subjektom, ktoré

² LUKÁČIK, J. a kol. *Hospodárska politika : Teória a prax*. Bratislava : Sprint 2 s.r.o., 2013. 185 s. ISBN 978- 80-89393-86-2.

³ VINCÚR P. a kol. *Teória a prax hospodárskej politiky*. 2. vydanie. Bratislava : Sprint v.fra, 2007. 118 s. ISBN 80-89085-60-1.

zaradujeme medzi orgány štátnej správy a samosprávy. Protimonopolný úrad SR rozhoduje v prípadoch:

- dohôd, ktoré obmedzujú hospodársku súťaž,
- zneužívania dominantného postavenia,
- kontroluje veľké fúzie a akvizície,
- obmedzovania hospodárskej súťaže orgánmi štátnej správy a samosprávy.

Prešetrovanie Protimonopolným úradom SR sa začína z jeho vlastnej iniciatívy, avšak podnet na prešetrenie určitých okolností môže podať každý, kto má podozrenie na konanie, ktoré nie je v súlade so zákonom. Podnet, ktorý je podaný úradu je však následne prešetrovaný a ak výsledky šetrenia nasvedčujú porušovaniu zákona, úrad až vtedy začne správne konanie.

Podľa § 38 zákona č. 136/2001 Z. z. o ochrane hospodárskej súťaže v znení neskorších predpisov úrad ukladá podnikateľom pokutu, ktorá sa môže vyšplhať až do výšky 10 % z obratu za predchádzajúce obdobie. Takto môže úrad učiniť ak príde k:

- porušeniu zákazu dohody obmedzujúcej súťaž,
- porušeniu zákazu zneužitia dominantného postavenia,
- neoznámeniu koncentrácie pred tým, ako sa začnú vykonávať práva a povinnosti vyplývajúce z koncentrácie,
- porušeniu zákazu vykonávať práva a povinnosti vyplývajúce z koncentrácie, ak úrad neudelil výnimku podľa § 10 ods. 14,
- neplneniu rozhodnutia úradu,
- porušeniu zákazu účasti vo verejnom obstarávaní.⁴

Zaplatené pokuty udelené Protimonopolným úradom SR sú príjmami štátneho rozpočtu.

⁴ Zákon č. 136/2001 Z. z. o ochrane hospodárskej súťaže

Tabuľka 1 Riešené prípady PMÚ SR za rok 2017

	Počet riešených prípadov	Počet ukončených prípadov
Odbor kartelov	100	51
Odbor zneužívania dominantného postavenia a vertikálnych dohôd	85	67
Odbor koncentrácií	55	49
Spolu	240	167

Zdroj: Antimon, vlastné spracovanie.

1.2 Formy nedovoleného obmedzovania súťaže a koncentrácia

1.2.1 Dohoda obmedzujúca súťaž

Jednou zo zakázaných foriem obmedzovania hospodárskej súťaže sú dohody obmedzujúce súťaž. Hovoríme tu o koordinovanom alebo vopred dohodnutom správaní dvoch alebo viacerých podnikateľských subjektov, ktorí vystupujú na trhu. „*Zákon ustanovuje, že dohodou podnikateľov je každý ústny alebo písomný súhlasný prejav vôle jej účastníkov, ako aj iný súhlasný prejav vyplývajúci z ich konania.*“⁵ Takýmto konaním prichádza k narušeniu konkurenčného správania, a tým následne aj k nepriaznivým vplyvom na iných podnikateľov či dokonca samotných spotrebiteľov. Z dohôd obmedzujúcich súťaž majú prospech len účastníci dohôd. Vďaka tomuto protisúťažnému správaniu sú im umožnené väčšie zisky alebo uzurpovanie väčšieho podielu na trhu ako by mali, ak by z ich strany k žiadnemu protisúťažnému konaniu neprišlo, a teda hospodárska súťaž by fungovala bez problémov. Prejavy dohôd na trhu nájdeme v:

- manipulácií pri tvorbe cien,
- rozdeľovaní trhu a zdrojov,
- diskriminácií konkurentov či zákazníkov,
- uplatňovaní „nezvyklých“ podmienok,
- obmedzovaní exportu, výroby, investícií alebo rozvoja.

⁵ LUKÁČIK, J. a kol. *Hospodárska politika : Teória a prax*. Bratislava : Sprint 2 s.r.o., 2013. 178 s. ISBN 978- 80-89393-86-2.

V zmysle ustanovenia Zákona o ochrane hospodárskej súťaže (ZOHS)⁶ je zakázaná najmä dohoda obmedzujúca súťaž, ktorá spočíva v:

- „priamom alebo nepriamom určení cien tovaru alebo iných obchodných podmienok,
- záväzku obmedzenia alebo kontroly výroby, odbytu, technického rozvoja alebo investícií,
- rozdelení trhu alebo zdrojov zásobovania,
- záväzku účastníkov dohody, že voči jednotlivým podnikateľom budú pri zhodnom alebo porovnateľnom plnení uplatňovať rozdielne podmienky, ktorými sú alebo môžu byť títo podnikatelia znevýhodňovaní v súťaži,
- podmienení uzatvárania zmlúv tak, aby zmluvné strany prijali ďalšie záväzky, ktoré povahou alebo podľa obchodných zvyklostí nesúvisia s predmetom týchto zmlúv, alebo
- koordinácii podnikateľov vo verejnom obstarávaní, v obchodnej verejnej súťaži alebo inej obdobnej súťaži, v súvislosti s verejným obstarávaním, obchodnou verejnou súťažou alebo inou obdobnou súťažou.“⁶

Aby sme mohli hovoriť o obmedzovaní hospodárskej súťaže prostredníctvom dohôd obmedzujúcich súťaž, cieľom alebo následkom takýchto dohôd musí byť negatívny vplyv na situáciu na trhu. Negatívny vplyv môže byť skutočný alebo potenciálny.

Výnimky zo zákazu dohôd

Zákon o ochrane hospodárskej súťaže tiež hovorí aj o výnimkách zo zákazu dohôd. Takýmito výnimkami sú dohody, ktorých vplyv na trh je zanedbateľný, alebo ich pozitívne efekty sú vyššie ako ich negatíva vo vzťahu k hospodárskej súťaži. V tejto súvislosti hovoríme predovšetkým o vertikálnych dohodách, ale aj o niektorých typoch horizontálnych dohôd. Patria sem napr. dohody o špecializácii, výskume, vývoji a pod. Tieto dohody, medzi jednotlivými podnikmi prispievajú k väčšej ekonomickej efektívite, zvyšujú spotrebiteľský blahobyt a podporujú efektívnu alokáciu zdrojov.

Výnimky zo zákazu dohôd obmedzujúcich súťaž môžu byť uplatnené:

- a) podľa pravidla „de minimis
- b) ako výnimka zo zákona,

⁶ Zákon č. 136/2001 Z. z. o ochrane hospodárskej súťaže, § 4 ods. 4

c) ako skupinová výnimka – blokové vyňatie.⁷

Na základe pravidla „de minimis“ sú vyňaté niektoré dohody zo všeobecného zákazu.

Pri použití tohto pravidla musia byť splnené dané kvantitatívne kritériá a súčasne nesmú mať uvedené dohody veľký vplyv na hospodársku súťaž. Pod kvantitatívnym kritériom si treba predstaviť veľkosť spoločného trhového podielu účastníkov dohody. Ich spoločný podiel alebo podiel jedného z účastníkov musí byť menší ako 10 % celkového podielu tovarov

na danom relevantnom trhu Slovenskej republiky.

Podľa § 4 ods. 5 ZOHS, ak dohoda spĺňa nasledujúce znaky, ustanovenia o zákaze dohôd nebudú uplatnené ak:

- „prispieva k zlepšeniu výroby alebo distribúcie tovaru alebo k podpore technického alebo hospodárskeho rozvoja, pričom poskytuje spotrebiteľom primeranú časť prospechu, ktorý z toho vyplýva,
- neukladá účastníkom dohody obmedzujúcej súťaže také obmedzenia, ktoré nie sú nevyhnutné na dosiahnutie cieľov podľa písmena a), a
- neumožňuje účastníkom dohody obmedzujúcej súťaže vylúčiť súťaž vo vzťahu k podstatnej časti dotknutého tovaru na relevantnom trhu.“⁸

Pod blokové výnimky zaraďujeme skupiny dohôd, ktoré nemôže ovplyvňovať obchod medzi členskými štátmi EÚ, keď je ich cieľom, alebo môže byť ich následkom obmedzovanie hospodárskej súťaže na tuzemskom trhu, súčasne musia byť splnené podmienky podľa osobitných predpisov na vyňatie zo zákazu. Za týmto účelom boli vydané aj nariadenia Európskou komisiou (EK), ktoré sú platné pre špecifické kategórie dohôd a sektory. Tieto nariadenia sú časovo obmedzené a vo všetkých bodoch záväzné. Nariadenia vydané EK sú aplikovateľné priamo vo všetkých členských štátoch EÚ a ich platnosť je obmedzená. K týmto dohodám zaraďujeme dohody:

- „o distribúcií a údržbe motorových vozidiel,
- o poskytnutí technológie,
- o špecializácií,
- o výskume a vývoji,

⁷ HLAVÁČIKOVÁ, Jana. Protimonopolná politika: vybrané témy. 1. vydanie. Bratislava : Vydavateľstvo Ekonóm, 2013. 62 s. ISBN 978-80-225-3744-5

⁸ Zákon č. 136/2001 Z. z. o ochrane hospodárskej súťaže

- v oblasti poisťovníctva,
- v oblasti námornej prepravy.“⁹

1.2.2. Vertikálne dohody

Vertikálne dohody sú uzatvárané medzi účastníkmi, ktorí pôsobia na rôznych úrovniach trhu. Charakteristickým znakom týchto dohôd je obmedzovanie autonómie vertikálne podriadených subjektov zo strany subjektov nadriadených. V prípade niektorých vertikálnych dohôd sa stretávame aj s pozitívnym efektom v rámci reťazca výroby a distribúcie, pretože uľahčujú koordináciu medzi podnikmi. Môžu tiež prispievať k zníženiu transakčných aj distribučných nákladov. Vertikálne dohody pozitívne ovplyvňujú optimalizáciu úrovni predaja a investícií.

Rozlišujeme cenové a necenové vertikálne dohody. Pri dohodách týkajúcich sa cien existuje dohoda o tom, že odberateľ, teda kupujúci, bude predávať za vopred určenú sumu. Vedomým zosúladením cien, resp. ich dodržiavaním na istej úrovni, vedie k zjednoteniu cien a subjekty upúšťajú od ich nezávislého určovania. Za predpokladu, že odberateľ dodrží odporúčanú cenu, prichádza k ohrozeniu správneho fungovania súťaže na trhu. Táto skutočnosť sa prejaví negatívnym účinkom na konečného spotrebiteľa, pretože prichádza k zníženiu cenovej konkurencie.

V praxi sa prevažne prejavuje vertikálna cenová dohoda, teda stanovenie cien na ďalší predaj prostredníctvom:

- odporúčanej predajnej ceny – ide o dohodu medzi dodávateľmi a odberateľmi, ktorej predmetom je stanovenie cenovej úrovne predaja výrobkov,
- maximálnej predajnej ceny – úlohou cenového stropu je zabrániť negatívnemu zdražovaniu tovarov pre konečného spotrebiteľa.¹⁰

V prípade ak dodávateľ uvádza odporúčané predajné ceny, nesmie prostredníctvom ďalších pokynov presadzovať svoj skrytý záujem na dodržiavaní týchto odporúčaných cien na ďalší predaj.

V prípade negatívnych dôsledkov vertikálnych cenových dohôd je dôležité, akú má dodávateľ pozíciu na trhu. Čím je jeho pozícia silnejšia, tým väčšie je riziko že určená

⁹ HLAVÁČIKOVÁ, Jana. Protimonopolná politika: vybrané témy. 1. vydanie. Bratislava : Vydavateľstvo Ekonóm, 2013. 63 s. ISBN 978-80-225-3744-5.

¹⁰ HLAVÁČIKOVÁ, Jana. Protimonopolná politika: vybrané témy. 1. vydanie. Bratislava : Vydavateľstvo Ekonóm, 2013. 71 s. ISBN 978-80-225-3744-5

odporúčaná alebo maximálna cena bude viesť k vytvoreniu jednotnej cenovej hladiny aj u iných predajcov, ktorí ju môžu považovať za tzv. záchytný bod.

K necenovým vertikálnym dohodám patria dohody o:

- exkluzivite predaja – v tomto prípade ide o zmluvnú požiadavku, pri ktorej sa dodávateľ (výrobca) zaväzuje predávať tovar len jednému alebo určitej skupine distribútorov,
- územnom obmedzení – odberateľ sa zaväzuje, že svoj tovar bude distribuovať iba v rámci určitého územia,
- nákupe jednej značky – odberateľ sa zaväzuje, že nebude kupovať rovnaký výrobok ale inej značky.

1.2.3. Horizontálne dohody

Horizontálne dohody predstavujú zakázané správanie medzi podnikmi, ktoré sú na rovnakej úrovni v oblasti výroby, teda obchodu a distribúcie na trhu. Takéto dohody uzatvárajú podnikatelia, ktorí vystupujú na jednom trhu, teda súťažiteľia, medzi ktorými existujú konkurenčné vzťahy. Patria sem aktivity ako:

- dohadovanie sa o cenách alebo o rovnakom zvýšení cien,
- rozdelenie zákazníkov,
- rozdelenie trhu,
- dohoda o obmedzovaní dodávok,
- výmena rozličných informácií,
- špecializovanie pri výrobe jednotlivých výrobkov,
- dohoda medzi účastníkmi verejného obstarávania.

Horizontálne dohody označujeme aj ako kartely. Ich existenciu môžeme odôvodňovať rôzne. „Môže ísť o obranné kartely založené v záujme predísť recesii či neurčitej budúcnosti, ktorú môže priniesť súťažné prostredie, alebo vysporiadať sa s prebytkom výrobkov na trhu.“¹¹ Horizontálne dohody sa rozdeľujú na dve kategórie. Prvou kategóriou sú tvrdé kartely a druhou sú horizontálne kooperačné dohody s protisúťažnými prvkami. K dohodám tvrdých kartelov patrí obmedzenie odbytu,

¹¹ KARAS, V., KRÁLIK, A. *Európske právo*. Bratislava : Jura Edition, 2017. 385 s. ISBN 978-80-8078-148-4.

fixovanie cien, dohody o kolúzií, ktoré inak nazývame aj bid rigging alebo tzv. kolektívny bojkot, teda dohody o zamedzení vstupu ďalších súťažiacich.

Rozlišujeme tieto kartelové dohody:

- cenové kartely – dohody o priamom alebo nepriamom určovaní cien, vďaka čomu sú účastníci dohôd schopní stanoviť ich očakávanú výšku ziskov,
- množstevné kartely – obmedzovanie obchodu prostredníctvom kvót, čo spôsobuje, že dopyt prevyšuje nad ponukou daného tovaru, vďaka čomu si podniky môžu určiť vyššie ceny,
- segmentačné kartely – v tomto prípade dochádza k rozdeleniu trhov na segmenty podľa viacerých hľadísk,
- racionalizačné kartely – ochraňovanie záujmom konkurentov,
- podmienkové kartely – prichádza k uzatváraniu dohôd o dodacích, obchodných a platobných podmienkach,
- licenčné kartely – pri poskytovaní práv duševného alebo priemyselného vlastníctva sú nadobúdateľovi stanovené tvrdé obmedzenia, ktoré ale nie sú v súlade so zákonnou ochranou týchto práv,
- bid rigging – uzatvorenie tajnej dohody medzi uchádzačmi o verejnú zákazku, pri ktorej sa dohadujú o úmyselnom znížení kvality ponuky alebo zvýšení cien.

1.3 Bid rigging a jeho dopad na spoločnosť

Pri verejnom obstarávaní prichádza k stretu verejného a súkromného sektora. Na tomto trhu tiež dochádza ku križovaniu ekonomických a politických záujmov.¹² O verejnom obstarávaní hovoríme, keď tovary, služby a práce nakupuje verejný sektor. V tomto procese obstarávania preto musí prísť k vyselektovaniu tej najlepšej ponuky. Podnikatelia sú v snahe o získanie verejnej zákazky motivovaní zostaviť čo najlepšiu ponuku, kde je dôležitá ako cena, tak aj kvalita. Ponuky všetkých podnikateľov musia byť vypracované úplne nezávisle. V prípade, ak by prišlo k porušeniu tohto pravidla, teda nezávislému zostaveniu a následnému predloženiu ponúk podnikateľmi alebo k nestrannému postojovi obstarávateľa verejnej zákazky, môžeme hovoriť o kartelovej dohode. Tým, že podnikatelia už vedia, ako budú postupovať ich súpermi, nie sú ďalej nútení, aby sa snažili podať čo najlepšiu ponuku. Vo väčšine prípadov tu teda dochádza ku skutočnosti, kedy verejnú zákazku získa podnikateľ, ktorý by mohol podať pre

¹² https://www.antimon.gov.sk/data/files/96_kartelove-dohody-vo-vo.pdf

obstarávateľa oveľa výhodnejšiu ponuku, ale práve kvôli kartelovej dohode, ktorú uzatvoril s inými súťažiacimi, už to nie je potrebné. Táto situácia teda v konečnom dôsledku nepriamo vplýva aj na samotného spotrebiteľa.

V procese verejného obstarávania dochádza k dohodám, ktoré majú horizontálny charakter, teda k dohodám medzi priamymi konkurentmi. V tomto prípade hovoríme o „ťažkom kartely“, najškodlivejšom protisúťažnom konaní v oblasti verejného sektora. Negatívne efekty dohôd medzi súťažiacimi majú za následok:

- a) umelý rast cien (cena sa môže častokrát zvýšiť až o 30 %),
- b) neefektívne čerpanie verejných prostriedkov,
- c) negatívny dopad na podnikateľské prostredie,
- d) a následné sankcie pre podnikateľov.

1.3.1 Formy kolúzií vo verejnom obstarávaní

Vo verejnom sektore môže mať kolúzia nasledovné formy:

- a) dohoda o cene, pri ktorej sa uchádzači priamo alebo nepriamo vopred dohodnú na tom, kto predloží akú cenovú ponuku, podľa akého vzorca sa budú riadiť, alebo môže prísť k stanoveniu výšky víťaznej ponuky,
- b) dohoda o rozdelení trhu, ktorá má za následok rozdelenie si určitých zákazníkov, tovarov alebo geografických oblastí,
- c) dohoda o obmedzení výroby, pri ktorej dochádza k obmedzeniu alebo kontrole výroby, technického rozvoja či odbytu,
- d) výmena iných informácií, ktoré sú z hľadiska súťažného správania dôležité, napr. určité lehoty na dodávky.

1.3.2 Skutočnosti podporujúce vznik dohôd vo verejnom obstarávaní

Môžeme sem zaradiť:

- vysokú koncentráciu trhu – subjektov, ktoré operujú na trhu je málo, a preto je ich identifikácia a následné spojenie a dohodnutie sa pre konkurentov pomerne jednoduchá. Na trhu, kde je konkurentov veľa, vzniká ju dohody medzi najvplyvnejšími podnikateľmi,
- symetriu – podnikatelia majú podobnú veľkosť, trhové podiely alebo nákladovú štruktúru,

- vysoké vstupné bariéry – prostriedok ochrany pred konkurenciou zvonka, zvyšuje sa nimi aj pravdepodobnosť vzniku kolúzie,
- stabilné podmienky na trhu – pre účastníkov dohôd je jednoduchšia koordinácia na trhu, na ktorom sú relatívne stabilné podmienky,
- štandardizovaný produkt – pre firmy je jednoduchšie dosiahnuť dohodu o cenovej štruktúre v prípade produktov, ktoré sú štandardizované,
- slabú zastupiteľnosť produktu – podnikatelia si uvedomujú, že obstarávateľ nemá na výber viaceré vhodné alternatívy kupovaného produktu,
- nízku mieru inovácií – produkt ostáva nezmenený po dlhý čas,
- časté stretávanie sa súťažiacich o verejnú zákazku – konkurentom je umožnená rotácia víťazstva alebo rozdelenie kontraktov,
- odvetvové asociácie – stretnutia a rozhovory o citlivých detailoch súťaže, čím dochádza k podpore vzniku a trvania kolúzií,
- trhová transparentnosť – tým, že majú podnikatelia úplné informácie o trhu je pre nich oveľa jednoduchšie kontrolovanie dodržiavania kolúzie.¹³

1.3.3 Právna úprava

Právny predpis upravujúci kartelové dohody je zákon č. 136/2001 Z. z. o ochrane hospodárskej súťaže a o zmene a doplnení zákona Slovenskej národnej rady č. 347/1990 Zb. o organizácii ministerstiev a ostatných ústredných orgánov štátnej správy Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov v znení neskorších predpisov. Podľa tohto zákona je zakázaná každá dohoda, ktorá obmedzuje hospodársku súťaž a taktiež obsahuje znaky kolúzneho správania. V prípade, ak príde k preukázaniu podieľania sa uchádzača na takejto dohode, podľa zákona č. 136/2001 Z. z. o ochrane hospodárskej súťaže a o zmene a doplnení zákona Slovenskej národnej rady č. 347/1990 Zb. o organizácii ministerstiev a ostatných ústredných orgánov štátnej správy Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov v znení neskorších predpisov, sa takýto uchádzač nesmie zúčastňovať na verejnom obstarávaní po dobu troch rokov od konečného rozhodnutia. Podľa § 250 a § 267 Trestného zákona môže byť kolúzia považovaná tiež za trestný čin. Páchateľovi v tomto prípade hrozí trest odňatia slobody v rozpätí jeden až päť rokov. Podľa tohto ustanovenia je trestné, ak sa niekto dopustí machinácií vo verejnom obstarávaní tým že:

¹³ https://www.antimon.gov.sk/data/files/96_kartelove-dohody-vo-vo.pdf

- a) závažnejším spôsobom konania prinúti iného, aby sa zdržal účasti na verejnom obstarávaní,
- b) inému poskytne, ponúkne alebo sľúbi majetkový alebo iný prospech za to, že sa zdrží účasti na verejnom obstarávaní, alebo
- c) žiada alebo prijme majetkový alebo iný prospech za to, že sa zdrží účasti na verejnom obstarávaní.

1.4 Dominantné postavenie a jeho zneužitie

Zneužitie dominantného postavenia je jedna z foriem narušenia hospodárskej súťaže. „Vznik dominantného postavenia nemusí byť len dôsledkom protisúťažných zásahov do trhového diania, ale aj logickým vyústením súťažného procesu, v ktorom sa úspešný podnik/podnikateľ prirodzene presadzuje v konkurenčnom boji s ostatnými súťažiteľmi.“¹⁴ Podnik, ktorý získal na trhu dominantné postavenie a zneužíva ho, sa snaží zabrániť vstupu ďalších spoločností na trh vytváraním bariér alebo ak už konkurenčný trh na trhu je, tak dominant pôsobí tak, aby táto spoločnosť trh musela opustiť.¹⁵ Podnik, ktorý disponuje dominantným postavením tiež môže svojich zákazníkov donútiť, aby využívali len jeho služby, a tým obmedzí podnikanie jeho konkurentov. V tomto prípade hovoríme o “zmluvnom zaviazaní” zákazníkov. Podľa Rajňáka¹⁶ sú tri zdroje, na základe ktorých podnikateľ získa dominantné postavenie:

- dominancia ako výsledok vlastných schopností a úspechu podnikateľa,
- prirodzené monopoly,
- dominancia ako výsledok činnosti štátu.

Zo ZOHS vyplýva, že medzi formy nedovoleného obmedzovania súťaže zaraďujeme aj zneužívanie dominantného postavenia, ktoré definujeme ako: “*dominantné postavenie na relevantnom trhu má podnikateľ alebo niekoľko podnikateľov, ktorí nie sú vystavení podstatnej súťaži a ktorí sa vzhľadom na svoju ekonomickú silu môžu správať nezávisle*”.¹⁷ Vzhľadom na uvedenú definíciu nám teda vyplýva, že pri skúmaní dominantného postavenia sú dôležité tri aspekty:

- pozícia ekonomickej sily, ktorou dominant disponuje,
- moc správať sa nezávisle,

¹⁴ TOKÁROVÁ, Mária. *Politika hospodárskej súťaže*. Bratislava : Sprint 2 s.r.o., 2017. 195 s. ISBN 978-80-89710-29-4

¹⁵ TOMÁŠEK, M. a kol. *Právo Evropské únie*. 1. vyd. Praha : Leges, 2013. 284 s. ISBN 978-80-87576-53-3.

¹⁶ RAJŇÁK, M. *Pár (ne)dominantných postrehov*. In: *Antitrust*. 2012, č. 4, 160 s. ISSN 1804-1183.

¹⁷ Zákon č. 136/2001 Z. z. o ochrane hospodárskej súťaže, § 8.

- schopnosť zabrániť účinnej súťaži na danom relevantnom trhu.

Za dominantnú považuje spoločnosť, ktorá je schopná počas dlhšieho časového obdobia, teda obdobia 2 rokov, zvyšovať ceny nad konkurencie schopnú úroveň a súčasne je schopná dosahovať zisk a tiež nie je vystavená žiadnemu konkurenčnému tlaku. Takýto podnik ma ekonomicky silné postavenie, môže ovplyvňovať podmienky na trhu a správať sa nezávisle vo vzťahu k svojej konkurencii.

1.4.1 Prešetrovanie zneužitia dominantného postavenia

V prvom rade je potrebné vymedziť relevantný trh, definovať bariéry vstupu na trh, preskúmať štruktúru ponuky, teda konkurenciu na danom trhu, a tiež aj štruktúru dopytu, teda štruktúru zákazníkov či odberateľov. Ak sa preukáže, že daný podnik skutočne zneužíval svoje dominantné postavenie, Protimonopolný úrad Slovenskej republiky (PMÚ SR) mu udelí pokutu.

Podľa ZOHS sú najčastejšími spôsobmi zneužívania dominantného postavenia najmä:

- vynucovanie neprimeraných cien, či už priame alebo nepriame, alebo iných neprimeraných obchodných podmienok,
- obmedzenie výroby alebo len hrozba obmedzenia výroby, odbytu či technického vývoja tovaru,
- aplikovanie rozdielnych podmienok voči podnikateľom pri porovnateľnom či rovnakom plnení, čo môže mať za následok znevýhodnenie postavenie v súťaži,
- požadovanie prijatia ďalších záväzkov pri uzatváraní zmluvy, ktoré však s predmetom zmluvy nesúvisia,
- dočasné zneužívanie ekonomického postavenia s cieľom vylúčiť súťaž.¹⁸

Keďže ide len o demonštratívny výpočet, nie o taxatívny výpočet, takýchto praktík, podnikateľ môže byť postihovaný aj za zneužívanie dominantného postavenia spôsobom, ktorý nie je výslovne uvedený v ZOHS.

1.4.2 Kritéria pre určenie dominantného postavenia

Pri posudzovaní dominantného postavenia je dôležité zistiť postavenie podniku na trhu. Čím vyšší má podnik podiel na trhu a čím dlhšie je obdobie počas, ktorého si tento

¹⁸ Zákon č. 136/2001 Z.z. o ochrane hospodárskej súťaže

podiel udržiava, tým vyššie je riziko dominantného postavenia.¹⁹ Nie každý vysoký podiel však nevyhnutne znamená aj významnú trhovú silu. Podľa EK, ak je podiel spoločnosti na relevantnom trhu nižší než 40 %, jeho dominancia je málo pravdepodobná. Avšak v niektorých prípadoch môže podnik trh ovládnuť aj pri menšom trhovom podiele a tak dosiahnuť aj dominantné postavenie. Podnik, ktorý disponuje vysokým trhovým podielom, môže byť spájaný aj s významnou trhovou silou. Jeho podiel na trhu však musí byť stabilný dlhší čas. Vo všeobecnosti chápeme trhovú silu ako možnosť podniku zvýšiť cenu nad trhovú úroveň alebo prijať obchodnú stratégiu, prostredníctvom ktorej bude schopný vytlačiť konkurentov z trhu a následne zvýšiť cenu. Pri zisťovaní akou silou podnik disponuje, využívame nasledujúce kritériá:

- celkovú veľkosť podniku,
- technologické výhody,
- absenciu alebo miernu vyrovnávaciu silu dopytu,
- zvýhodnený prístup ku kapitálovému trhu či finančným zdrojom,
- diverzifikáciu služieb a tovarov,
- economies of scale, teda výhody, ktoré vyplývajú z veľkosti,
- economies of scope, teda výhody, ktoré vyplývajú zo sortimentu,
- vertikálnu integráciu,
- absenciu potenciálnej konkurencie,
- prekážky expanzie,
- vysoko rozvinutú predajnú a distribučnú sieť.

1.4.3 Formy zneužívania dominantného postavenie

Poznáme dve formy zneužívania dominantného postavenia:

- a) **vylučovacie praktiky** - sú namierené proti konkurujúcim podnikom. *“Vylučovacie praktiky vedú k obmedzeniu alebo vylúčeniu konkurentov, napr. na liberalizovaných trhoch sa podnikatelia snažia sťažiť vstup nových hráčov, čím sa strácajú možné efekty z liberalizácie a tlaku súťaže.”*²⁰ Prichádza tu k narušeniu hospodárskej súťaže, ktorého cieľom je zlepšenie alebo umelé udržanie postavenia na trhu. Takéto konanie ovplyvní činnosť konkurentov v oblasti:

¹⁹ TOKÁROVÁ, Mária. *Politika hospodárskej súťaže*. Bratislava : Sprint 2 s.r.o., 2017. 196 s. ISBN 978-80-89710-29-4

²⁰ <<http://www.antimon.gov.sk/517/casto-kladene-otazky.axd>>.

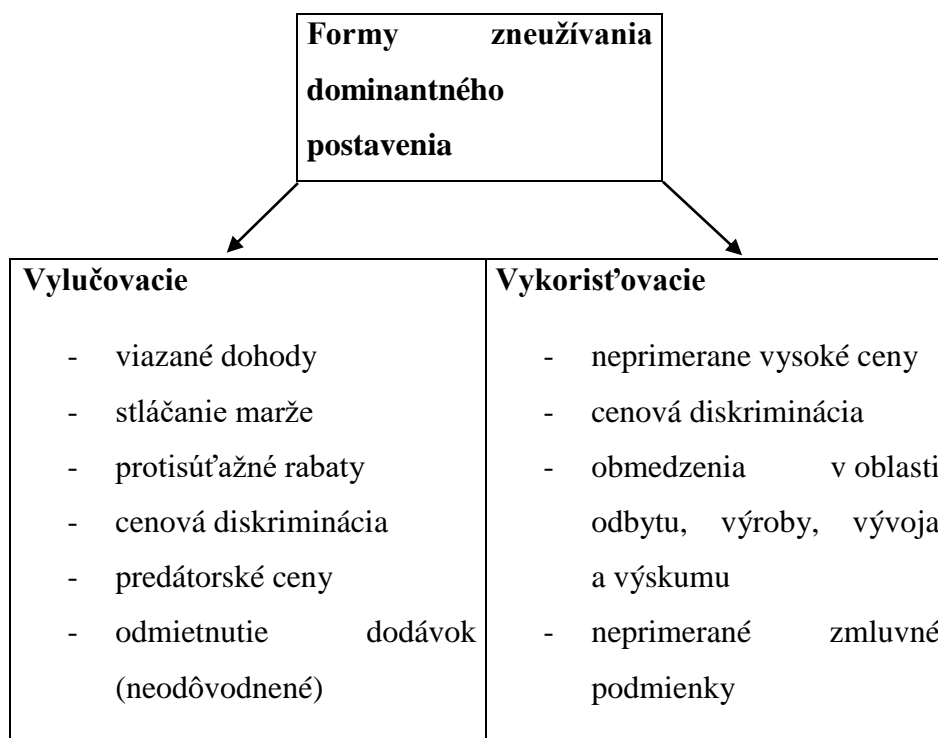
- nákladov,
- ceny, ktorú bude účtovať za výrobky,
- množstva, ktoré vyrobí a predá.

Výsledkom vplyvu daných veličín zvyčajne spôsobí stratu zisku dotknutých konkurentov. Najpoužívanější nástroje v tomto prípade sú napr. viazané obchody, protisúťažné rabaty, stláčanie marží, neodôvodnené odmietnutie kontraktov, exkluzívne kontrakty, odmietnutie prístupu k unikátnemu zariadeniu, cenová diskriminácia či predátorské ceny. V prípade vykorisťovacích praktík je dôležitý aj ich vplyv na spotrebiteľov. Môžu spôsobiť vyššie ceny, obmedzený výber, horšiu kvalitu výrobkov alebo služieb, inovácií.

- b) **vykorisťovacie praktiky** – prichádza k poklesu prospechu priamo na strane spotrebiteľa.²¹ Na jeho úkor je vyberaná „renta“, ktorú by firma, ktorá by nedisponovala dominantným postavením nemohla získať. Tým, že dominant je schopný narúšať podmienky hospodárskej súťaže, dokáže spôsobiť aj závislosť iných podnikov či spotrebiteľov od neho samého. Medzi vykorisťovacie praktiky zaradujeme: neprimerane vysoké ceny, rôzne druhy reštrikcií (obmedzenia v oblasti výroby, odbytu, výskumu či vývoja, neprimerané zmluvné podmienky).

²¹ TOKÁROVÁ, Mária. *Politika hospodárskej súťaže*. Bratislava : Sprint 2 s.r.o., 2017. 197 s. ISBN 978-80-89710-29-4

Obrázok 1 Formy zneužívania dominantného postavenia

Zdroj: vlastné spracovanie.

1.4.4 Spôsoby zneužívania dominantného postavenia

Predátorské ceny

- uplatnením predátorských cien rozumieme stanovenie ceny dominantom na takej úrovni, ktorá nesleduje dosiahnutie zisku ale elimináciu alebo oslabenie konkurencie. Podnik takéto ceny nastaví na neprimerane dlhý čas a na neprimerane nízku úroveň. Takýmto konaním sebe ale aj iným súťažiteľom privodí ekonomické straty. Pod predátorskými cenami rozumieme ceny, ktoré sú určené pod úrovňou priemerných variabilných nákladov (average variable cost – AVC).
- formy predátorského správania:
 - a. plošné predátorské ceny – týkajú sa celkovej produkcie dominanta,
 - b. selektívne predátorské ceny – sú zamerané len na určité skupiny zákazníkov, napr. na poskytovanie zľavy zákazníkovi konkurencie,
 - c. cenové balíčkovanie – dominant ponúka svoj tovar ako súčasť určitého „balíčka“ s iným tovarom za citeľne nižšiu cenu alebo zadarmo.²²

²² HLAVÁČIKOVÁ, Jana. Protimonopolná politika: vybrané témy. 1. vydanie. Bratislava : Vydavateľstvo Ekonóm, 2013. 82 s. ISBN 978-80-225-3744-5

Protisúťažné rabaty

- rabat predstavuje zľavu zo základnej úrovne ceny. Ak rabaty poskytuje firma, ktorá nemá dominantné postavenie na danom trhu, môžeme sa na ne pozerat' ako na legálne a prirodzené nástroje, ktoré predstavujú súčasť cenovej obchodnej politiky. Problémy nastávajú, ak rabaty začne využívať dominant, čo spôsobí výrazné obmedzenie súťaže. Súťažné orgány musia zistiť, či má poskytnutie rabatu smerovať k vyššej efektívnosti a lepšiemu uspokojovaniu potrieb odberateľov.
- nebezpečenstvo rabatov spočíva hlavne v tom, že môže:
 - a) byť súčasťou predátorskej ceny,
 - b) znamenať diskriminačné zneužitie,
 - c) znamenať hrozbu tzv. viazania vecne nesúvisiaceho tovaru,
 - d) znamenať vernostný, resp. exkluzívny efekt v rámci odberateľských či dodávateľských zmlúv.
- na základe kvantitatívnych podmienok rozlišujeme:
 - a) množstevné rabaty – zľavy z ceny závisia od objemu odoberaného produktu,
 - b) rastový rabat – je poskytovaný pri zvýšenom množstve odoberaného produktu (v porovnaní s predchádzajúcim objemom),
 - c) „vernostný rabat“ – vynútené zaviazanie odberateľa k dodávateľovi,
 - d) „exkluzivita dodávok“ – podoba „vernostných rabatov“,
 - e) kooperačný rabat – zľavy sa uplatňujú na základe účasti na spoločných distribučných, servisných, rozvojových a marketingových činnostiach,
 - f) kvalitatívny rabat – rozhoduje kvalita,
 - g) platobný rabat – záleží na spôsobe platby,
 - h) diskriminačný rabat – zľavy sú poskytnuté v závislosti od osoby podnikateľa (teda na subjektívnom princípe).²³

Stláčanie marže

- Stláčanie marže využívajú vertikálne integrované podniky, teda podniky, v ktorých prebieha niekoľko fáz výrobného procesu. Tieto podniky tiež vykonávajú svoju činnosť na dvoch trhoch. Poznáme trh:

²³ HLAVÁČIKOVÁ, Jana. Protimonopolná politika: vybrané témy. 1. vydanie. Bratislava : Vydavateľstvo Ekonóm, 2013. 83 s. ISBN 978-80-225-3744-5

- a) horný – upstream market (nadradený). Veľkoobchodný trh, na ktorom integrovaný podnik poskytuje služby inému podniku.
- b) dolný – downstream market (podradený). Maloobchodný trh, teda trh, na ktorom podnik poskytuje výrobky a služby koncovým používateľom.
- Keď marža medzi cenami, ktoré sú určené na veľkoobchodnom trhu a maloobchodnom trhu služieb podnikom s veľkým vplyvom nie je dostatočne veľká na to, aby podnik, ktorý vystupuje na maloobchodnom trhu dosiahol primeraný zisk, hovoríme o stláčaní marže. Dominant môže účtovať cenu za tovar na dodávateľskom trhu, ktorá v porovnaní s cenou, ktorú tento podnik účtuje na odberateľskom trhu, neumožňuje trvalo dosahovať zisk na maloobchodnom trhu ani rovnako výkonnému konkurentovi.
- Aby sme mohli hovoriť o danej praktike v súvislosti s poškodzovaním hospodárskej súťaže, musia byť splnené určité podmienky:
 - a) podnik musí byť vertikálne integrovaný,
 - b) primárny produkt veľkoobchodného trhu, ktorý vstupuje na maloobchodný trh, musí byť „kľúčovým“ vstupom pre výrobu konečného produktu (nemôžu existovať substitúty k danému vstupu),
 - c) musia existovať vysoké prekážky vstupu na obidva trhy.
- Stláčanie marže môže byť spôsobené nasledujúcimi spôsobmi:
 1. *Zvýšením ceny veľkoobchodnej služby/produktu tak, aby konkurenčný podnik na maloobchodnom trhu nemohol dosahovať zisk.*
 2. *Znížením ceny služby/produktu na maloobchodnom trhu.*
 3. *Zvýšením ceny veľkoobchodnej služby/produktu a zároveň znížením ceny na maloobchodnom trhu.*²⁴
- Dominantný podnik má na jednej strane priamy vplyv na vstupné náklady iných podnikov a na druhej strane nepriamo pôsobí aj na ceny konkurenčných produktov. Tieto dve veličiny sú kľúčové pre stanovenie veľkosti marže.²⁵

²⁴ <<https://www.teleoff.gov.sk/data/files/26671.pdf>>

²⁵ HLAVÁČIKOVÁ, Jana. Protimonopolná politika: vybrané témy. 1. vydanie. Bratislava : Vydavateľstvo Ekonóm, 2013. 85 s. ISBN 978-80-225-3744-5

- stanovenie cien v „špičkách“ – v období vyššieho kapacitného zaťaženia je určená aj vyššia cena.

2. Cieľ práce, metodika práce a metódy skúmania

Cieľom našej bakalárskej práce bolo analyzovať problematiku zneužívania dominantného postavenia, ktorým niektoré spoločnosti na trhu disponujú.

Na dosiahnutie hlavného cieľa našej práce sme si určili aj niekoľko čiastkových cieľov. Jedným z nich bolo poukázať na ekonomickú a právnu stránku tohto problému. Ďalším čiastkovým cieľom bolo zadefinovanie hlavných pojmov, ako napr. dominantné postavenie, poukázanie na podmienky, ktoré musia byť naplnené, aby sme mohli hovoriť o dominantnom postavení a jeho zneužívaní. Pri dosahovaní ďalšieho čiastkového cieľa sme sa venovali aj Protimonopolnému úradu SR a jeho pozícií v našom právnom systéme. Považovali sme za tiež za dôležité spomenúť aj bid rigging, jeho definíciu a priblíženie problematiky. Vymedzením týchto pojmov sme sa snažili vysvetliť a priblížiť základné poznatky, ktoré tvoria teoretickú časť bakalárskej práce, a ktoré pre nás tak vytvorili teoretický základ, na ktorom sme mohli stavať našu praktickú časť.

Súčasťou bakalárskej práce je aj praktická časť, ktorú tvorí porovnanie troch medzinárodných letísk na Slovensku, a to Letiska M. R. Štefánika v Bratislave, Letiska Košice a Letiska Poprad-Tatry. Prostredníctvom tejto komparácie sme chceli poukázať na pozíciu, ktorú bratislavské letisko na Slovensku má. Považovali sme však za dôležité aspoň okrajovo spomenúť aj finančnú situáciu, v ktorej sa BTS nachádza. V súvislosti so zneužitím dominantného postavenia sme sa rozhodli rozobrať aj prípady konkrétneho zneužitia takéhoto postavenia práve bratislavským letiskom. Riešením prípadov sa zaoberal Protimonopolný úrad Slovenskej republiky ako orgán, ktorý je na takéto konanie na našom území oprávnený. V tejto časti sú zároveň aj uvedené výsledky našej práce.

Záverečnú bakalársku prácu sme písali za pomoci nami zvolenej metodiky. Pomocou analýzy sme rozobrali konkrétne prípady zneužitia dominantného postavenie. Komparáciu sme použili pri demonštrovaní, že bratislavské letisko je dominantnom na danom relevantnom trhu. Taktiež sme využili metódy indukcie a dedukcie.

Na dosiahnutie nami stanoveného cieľa sme si určili nižšie spomenutý metodologický postup:

- štúdium domácej aj zahraničnej odbornej literatúry,
- zbieranie informácií z internetových zdrojov,
- spracovania materiálov a ich triedenie,

- zostavenie časového plánu a osnovy,
- skúmanie pozície bratislavského letiska na trhu pomocou komparácie,
- rozobratie prípadu zneužitia dominantného postavenia bratislavským letiskom.

Najväčším zdrojom našich poznatkov bola domáca a zahraničná literatúra, ktorá sa zaoberá danou problematikou. V súvislosti s danou problematikou však považujeme za dôležité čerpanie informácií aj zo zákonov SR a Zmlúv o fungovaní Európskej únie (ZFEU).

3. Výsledky práce a diskusia

3.1 Komparácia Letiska M. R. Štefánika v Bratislave, Letiska Košice a Letiska Poprad-Tatry

3.1.1 Letecké spoločnosti

Na území Slovenskej republiky máme tri letiská s pravidelnými leteckými linkami a to: Letisko M. R. Štefánika, Letisko Košice a Letisko Poprad-Tatry. Najväčším medzinárodným letiskom, ktoré má aj dominantné postavenie na danom relevantnom trhu v Slovenskej republike, je bratislavské letisko. Všetky tieto letiská spolupracujú s rôznymi leteckými spoločnosťami a uskutočňujú lety do viacerých destinácií. S najväčším množstvom však spolupracuje BTS.

Tabuľka 2 Zoznam leteckých spoločností spolupracujúcich s jednotlivými letiskami

	Letisko M. R. Štefánika - Airport Bratislava, a. s. (BTS) ²⁹	Letisko Košice - Airport Košice, a.s. ³⁰	Letisko Poprad – Tatry, a.s. ³¹
1.	Ryanair	Ryanair	Wizz Air
2.	Pobeda	Eurowings	
3.	Flyd Dubai	Austrian	
4.	Wizz Air	SMARTWINGS	
5.	SMARTWINGS	Czech Airlines	
6.	Air Cairo	Turkish Airlines	
7.	Cyprus Airways	LOT Polish Airlines	
8.	ABS Jets		
9.	AirExplore		
10.	AIR – TRANSPORT EUROPE		
11.	EHC service		
12.	Elite Jet		
13.	JetAge		
14.	Tatra Jet		
15.	Go2Sky		

Zdroj: bts.aero, Airport Košice, Airport Poprad-Tatry. Vlastné spracovanie.

²⁹ <https://www.bts.aero/lety/letecke-spolocnosti/>

³⁰ <https://www.airportkosice.sk/sk/airlines>

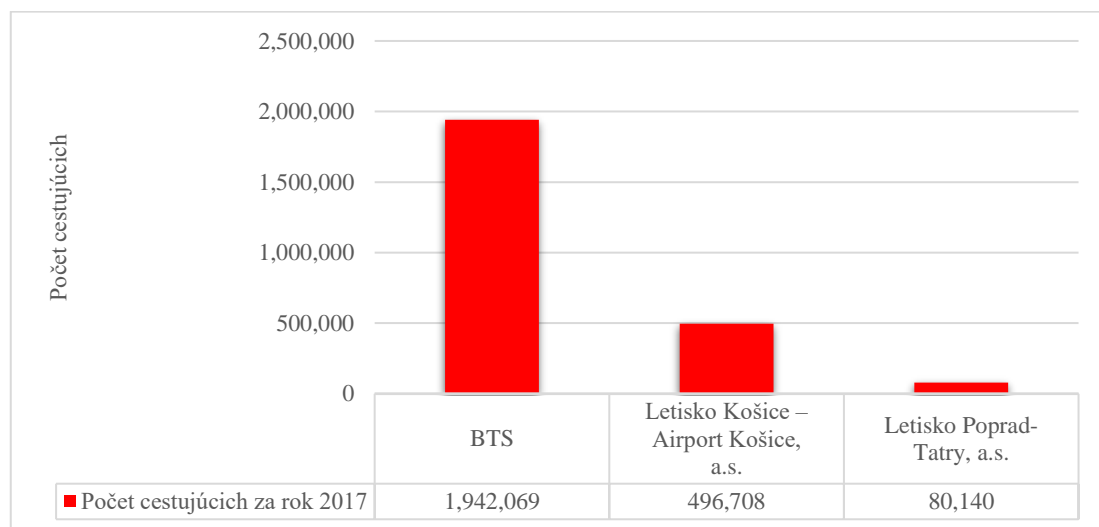
³¹ <http://www.airport-poprad.sk/sk/podstranky/cestujuci/letovyporiadok.php>

3.1.2 Množstvo prepravených cestujúcich a počet destinácií

Ďalšími faktormi, vďaka ktorým si dovoľíme tvrdiť, že bratislavské letisko je na našom území najväčšie a disponuje dominantným postavením, je množstvo prepravených cestujúcich, destinácií, do ktorých sa z daných letísk lieta a tiež aj veľkosť tržieb.

Počet pasažierov bratislavského letiska za rok 2017 je takmer štyrikrát vyšší ako počet pasažierov košického letiska, a v prípade letiska v Poprade je počet cestujúcich vyšší dvadsaťštyrikrát.

Graf 1 Porovnanie počtu cestujúcich za r. 2017

Zdroj: Údaje z bts.aero, kosice 24, výročná správa Letiska Poprad-Tatry. Vlastné spracovanie.

V počte destinácií, do ktorých sa môžu cestujúci dopraviť prostredníctvom daných letísk môžeme vidieť taktiež značné rozdiely. Vďaka BTS môžu cestujúci navštíviť 41 destinácií v 21 krajinách³², zatiaľ čo košické letisko ponúka pasažierom 9 destinácií v 7 krajinách³³ a popradské letisko 3 destinácie v 3 krajinách³⁴.

³² <https://www.bts.aero/o-letisku/press/tlacove-spravy/z-letiska-bratislava-do-41-destinacii-v-22-krajinach/>

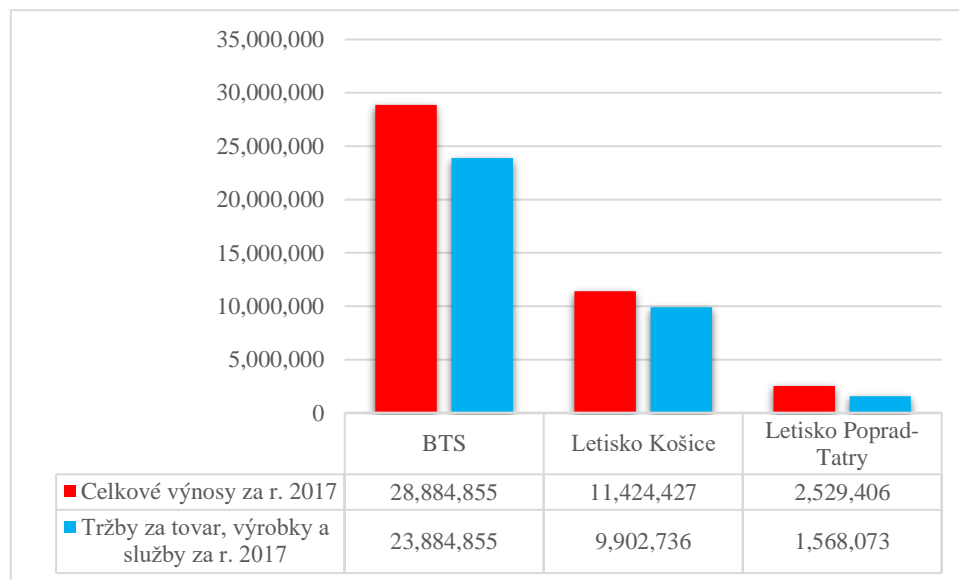
³³ <https://kosice.dnes24.sk/kosicke-letisko-v-cislach-prepravili-takmer-500-000-cestujucich-288544>

³⁴ http://www.slovak-airports.net/index.php?id=map_tat

3.1.3 Celkové výnosy a tržby

V súvislosti s celkovými výnosmi a tržbami za tovar, výrobky a služby sme zistili, že aj v tomto prípade dosahuje bratislavské letisko najlepšie výsledky. Vo všetkých troch prípadoch tvoria najväčšiu časť celkových výnosov tržby za tovar, výrobky a služby. Menšia časť sa skladá z ostatných prevádzkových výnosov, aktivácie a výnosových úrokov. BTS dosahuje približne 2,5 krát vyššie celkové výnosy ako Letisko Košice a takmer 11,5 krát vyššie ako popradské letisko. Tržby za tovar, výrobky a služby, ktoré BTS dosiahlo za rok 2017 boli 2,4 krát vyššie aké dosiahlo letisko v Košiciach a 15,2 krát vyššie ako dosiahlo letisko v Poprade.

Graf 2 Grafické zobrazenie celkových výnosov a tržieb letísk za r. 2017

Zdroj: Údaje z FINSTAT. Vlastné spracovanie.

3.1.4 Uzlové letiská v kategórií regionálnych letísk stredoeurópskeho geografického priestoru

V prípade BTS môžeme tiež tvrdiť, že je tretím najúspešnejším uzlovým letiskom v kategórií regionálnych letísk stredoeurópskeho geografického priestoru. V rebríčku sa pred ním nachádzajú letiská vo Viedni a v Budapešti. Letisko M. R. Štefánika prepraví 5 % cestujúcich a 6 % nákladu, ktoré smerujú zo spádovej oblasti a do nej.³⁵

Tabuľka 3 Porovnanie troch uzlových letísk

Letisko	Cestujúci v mil.	Podiel na trhu v %	Náklad v tisícoch	Podiel na trhu v %
Viedeň	24,4	61	288	65
Budapešť	13,1	33	127	29
Bratislava	1,942	5	26	6

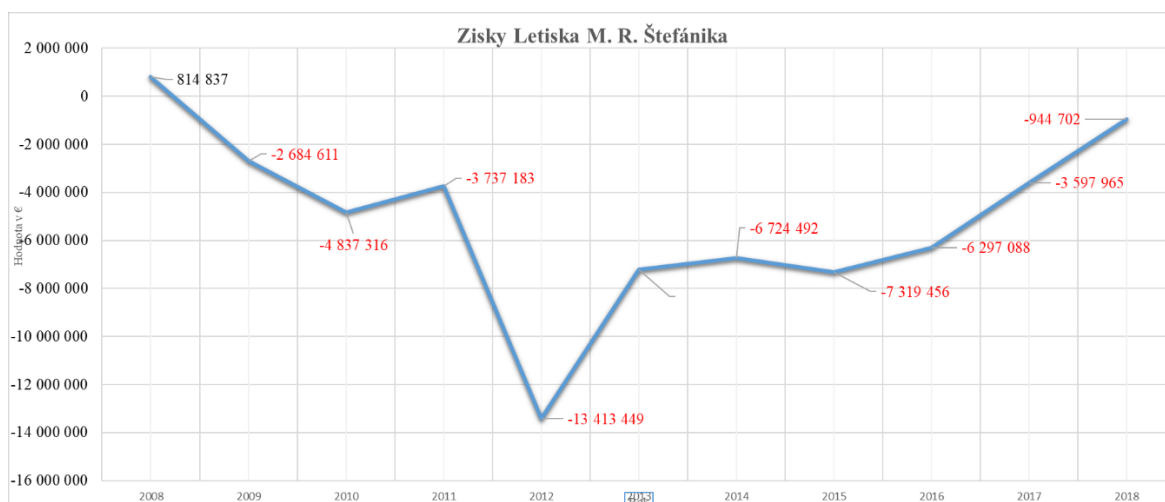
Zdroj: Výročná správa za r. 2017. Vlastné spracovanie.

3.1.5 Hospodárenie Letiska M. R. Štefánika

Napriek tomu, že Letisko M. R. Štefánika disponuje na našom trhu dominantným postavením, dovoľme si tvrdiť, že jeho ekonomická situácia nie je najlepšia. Hospodárske výsledky BTS ukazujú, že od roku 2009 je v permanentnej strate. V roku 2012 letisko dosiahlo najvyššiu stratu, kedy sa vyšplhala až na výšku 13,4 mil. €. Počas rokov 2013 až 2017 sú dosahované straty nižšie, no stále v rozmedzí 3,6 až 7,3 mil. €. Za rok 2018 však bratislavské letisko vykazuje stratu len približne 945 tis. €, čo je oproti predchádzajúcim rokovi veľmi pozitívna zmena.

³⁵ Výročná správa r. 2017

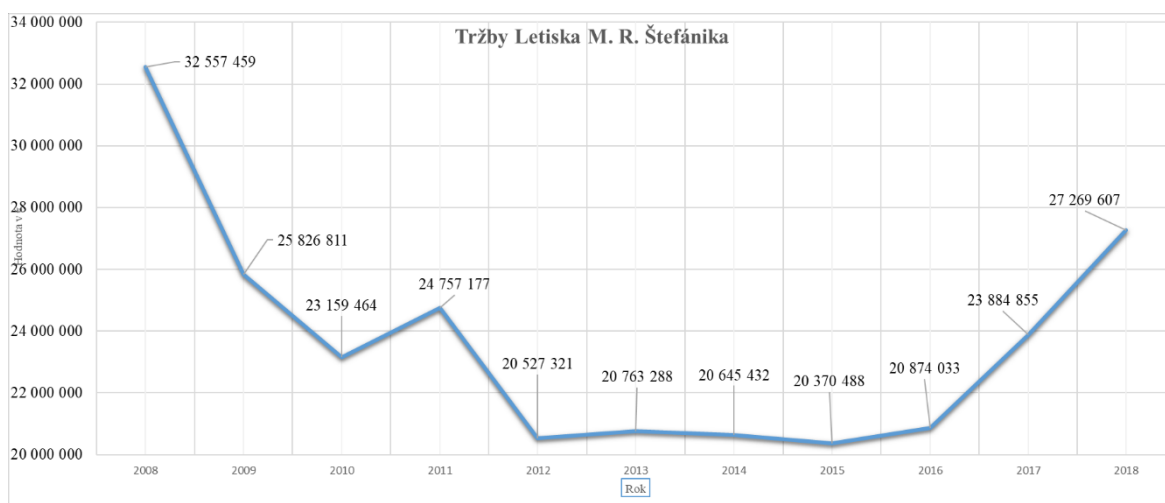
Graf 3 Zisky Letiska M. R. Štefánika v Bratislave

.Zdroj: Údaje z FINSTAT. Vlastné spracovanie.

V súvislosti s tržbami si BTS taktiež nevedie najlepšie. Najvyššie tržby za posledných 10 rokov dosiahlo v roku 2008, kedy sa suma vyšplhala na 32 557 459 €. Od tohto roku letisko zaznamenalo pokles tržieb a následne ich stagnáciu na výške približne 21 mil. €.

Graf 4 Tržby Letiska M. R. Štefánika v Bratislave

Zdroj: Údaje z FINSTAT. Vlastné spracovanie.

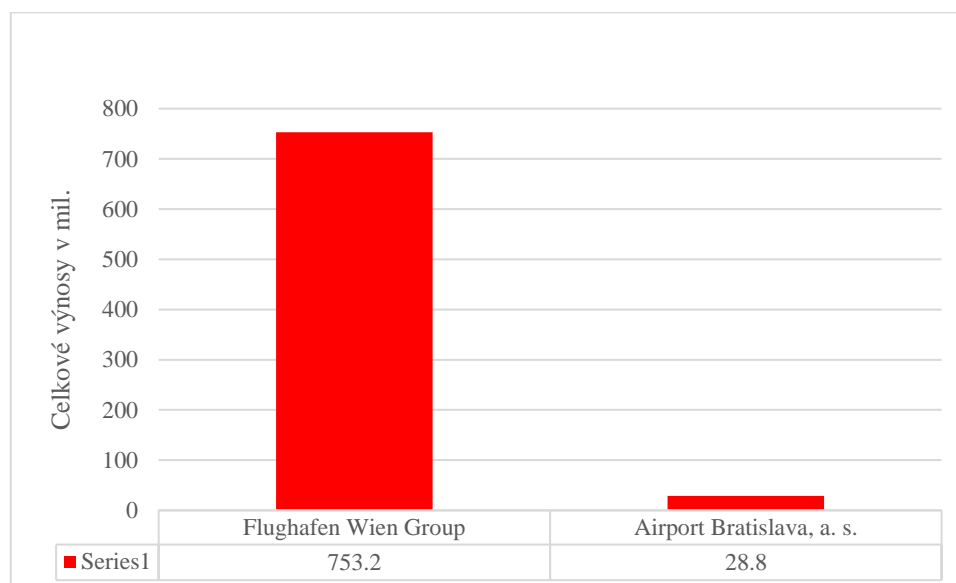
Ako sme už spomínali, Bratislavské letisko je jedným z troch medzinárodných letísk na našom území. V porovnaní s nimi disponuje výrazne lepšou pozíciou na trhu, čo potvrdzujú aj jeho výnosy, tržby a iné ukazovatele. V porovnaní s inými letiskami v Európe však môžeme vidieť, že BTS patrí k menším európskym letiskám.

Veľkým konkurentom bratislavského letiska je Vienna International Airport (VIA) nachádzajúce sa v susednom Rakúsku. Toto letisko v roku 2017 prepravilo 30,9 mil.

pasážerov, pričom časť z nich tvorili tiež Slováci. VIA má momentálne dve pristávacie a vzletové dráhy. Rakúsky najvyšší súd podľa najnovších informácií výstavbu tretej pristávacej a vzletovej dráhy zakázal, čo pravdepodobne v budúcich rokoch pri súčasnom zvyšovaní dopytu po leteckej doprave spôsobí, že toto letisko už nebude mať dostatočnú kapacitu a možnosti na odbavenie narastajúceho počtu cestujúcich. Môžeme tvrdiť, že táto situácia bude pre bratislavské letisko priaznivá, keďže je pravdepodobné, že vďaka nej počet cestujúcich na tomto letisku porastie. BTS má v súčasnosti dve pristávacie a vzletové dráhy, ktorých kapacita nie je naplno využitá. Okrem cestujúcich môžu o bratislavské letisko prejavovať záujem aj noví leteckí dopravcovia. Rakúsky najvyšší súd výstavbu tretej dráhy zakázal kvôli narastajúcim emisiám oxidu uhličitého, ktoré by mohli spôsobiť škody na zdraví obyvateľstva a tiež aj škody na ekonomike a poľnohospodárstve.³⁶

Pri porovnaní celkových výnosov Letiska M. R. Štefánika, a.s. a Flughafen Wien Group, a.s. (FWG) sme zistili, že celkové výnosy spoločnosti Flughafen Wien Group, a.s. sú približne 26 krát vyššie ako v prípade bratislavského letiska. FWG pritom zaznamenala medziročný nárast oproti roku 2016 o 11,6 milióna €, teda o 1,6 %. BTS zaznamenala tiež medziročný nárast medzi rokom 2016 a 2017 približne o 3 milióny €.

Graf 5 Celkové výnosy za rok 2017

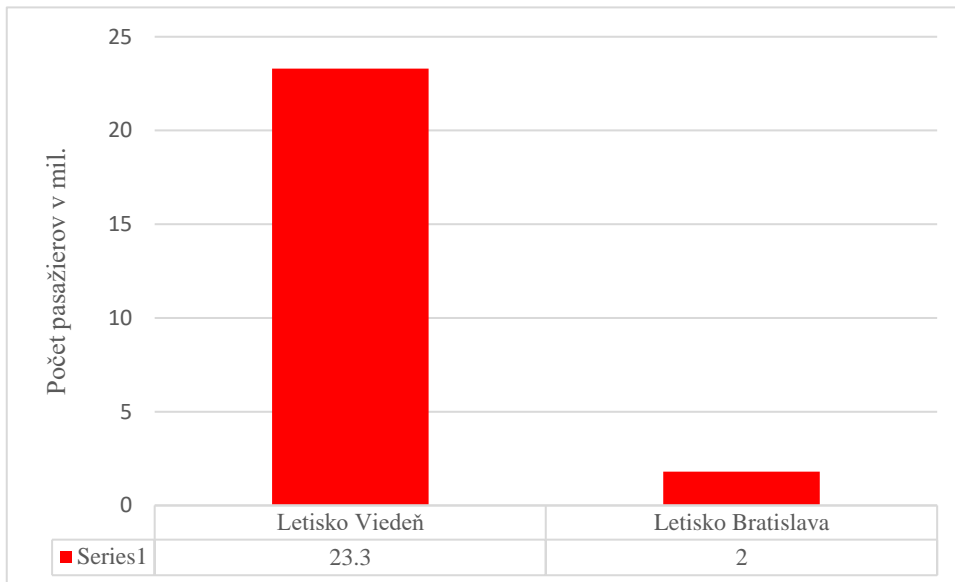

Zdroj: Vienna Airport, FINSTAT. Vlastné spracovanie.

³⁶ <https://spravy.pravda.sk/ekonomika/clanok/421295-stop-rozvoju-letiska-schwechat-je-velkou-sancou-pre-bratislavu/>

Počet cestujúcich, ktorý využili služby letiska vo Viedni bol približne 23,3 milióna. V prípade bratislavského letiska je toto číslo oveľa menšie, len 1,8 milióna.

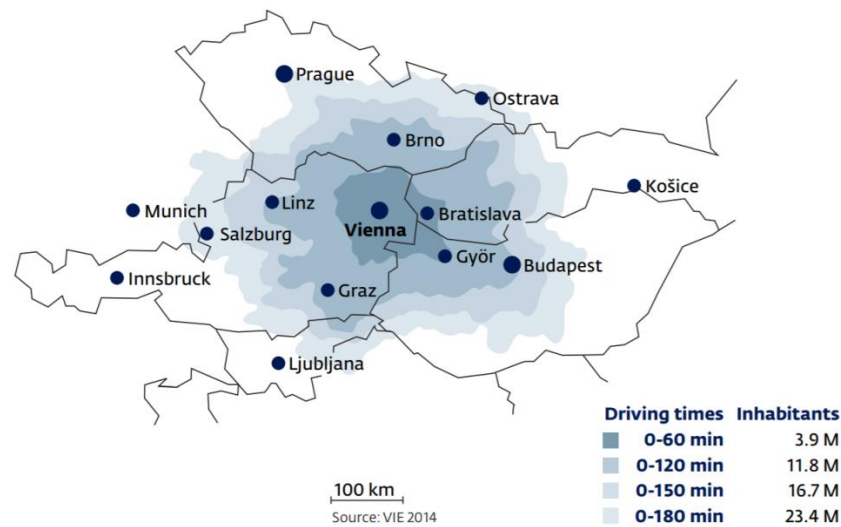
Graf 6 Porovnanie počtu cestujúcich za rok 2016

Zdroj: Vienna Airport, BTS. Vlastné spracovanie.

Ako môžeme vidieť, letisko vo Viedni dosahuje nie len vyššie výnosy, ale tiež prepraví aj väčší počet pasažierov. Dovoľme si tvrdiť, že jedným z faktorov, ktoré túto skutočnosť ovplyvňujú, ako napr. veľkosť letiska, počet terminálov, je aj samotná poloha letiska.

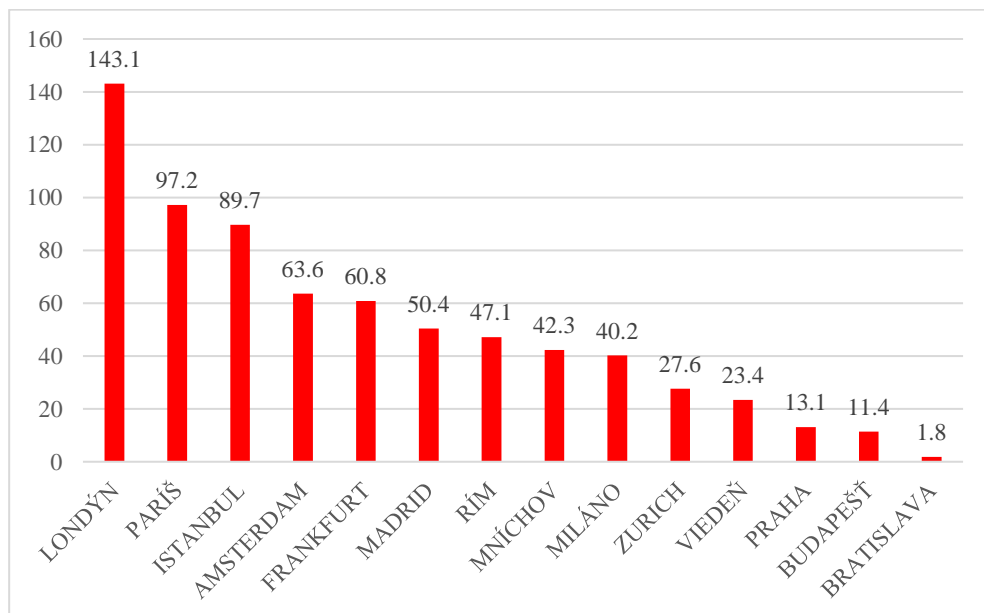
Obrázok 4 Zobrazenie polohy Vienna Airport

Zdroj: Vienna Airport, a.s.

Pri porovnaní vybraných významných európskych letísk sme zistili, že bratislavské letisko sa v súvislosti s počtom prepravených cestujúcich umiestnilo na spodnej priečke. Menej cestujúcich prepravilo napr. letisko v Brne nachádzajúce sa v susednom Česku.

Obrázok 7 Porovnanie najväčších európskych letísk v počte cestujúcich

Zdroj: Vienna Airport, BTS. Vlastné spracovanie

3.2 Protisút'ážné konanie Letiska M. R. Štefánika v Bratislave

Dňa 17.08.2016 bol doručený podnet proti spoločnosti Letisko M.R. Štefánika – Airport Bratislava, a.s. v prípade zneužitia dominantného postavenia. Tento podnet bol doručený Protimonopolnému úradu Slovenskej republiky, odboru zneužívania dominantného postavenia a vertikálnych dohôd. Dôvodom tejto s'ťažnosti bolo konanie BTS, ktorým zaviedlo poplatok nazývaný „full VIP service“.

Protimonopolný úrad začal na základe tohto podnetu vykonávať prešetrovanie prípadu podľa § 22 (1) písm. b) zákona č. 136/2001 Z.z. o ochrane hospodárskej súťaže a o zmene a doplnení zákona Slovenskej národnej rady č. 347/1990 Zb. o organizácii ministerstiev a ostatných ústredných orgánov štátnej správy v Slovenskej republike v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon“) v oblasti poskytovania letiskových služieb pre všeobecné letectvo a letiskových poplatkov. Na základe tohto predbežného prešetrovania dospel PMÚ SR k záveru, že zo strany BTS mohlo prísť k porušeniu § 8 zákona a čl. 102 ZFEÚ, preto začal úrad konanie voči tejto spoločnosti vo veci možného zneužitia dominantného postavenia.

Všeobecné letectvo

Civilnú leteckú dopravu členíme na viacero segmentov, a to na pravidelnú osobnú leteckú dopravu, nepravidelnú osobnú leteckú dopravu, leteckú nákladnú dopravu a všeobecné letectvo.

Pod všeobecné letectvo zahŕňame rôzne letecké aktivity, napr. výcvikové lety, individualizované lety na obchodné alebo súkromné účely, sanitné lety, paragliding a pod. BTS svojim správaním ovplyvnila najviac tzv. leteckú dopravu na obchodné účely. Táto doprava je realizovaná na základe individuálnych požiadaviek cestujúcich, ktorí túto službu využívajú. Do tejto kategórie patria najmä individualizované lety vedúcich pracovníkov, rôznych manažérov, štátnych predstaviteľov a pod. Veľkou výhodou tejto formy prepravy je úspora času, vysoká flexibilita, bezpečnosť a ďalšie.

3.2.1 Dominantné postavenie BTS

Môžeme tvrdiť, že pre klientov, ktorí využívajú služby všeobecného letectva nie je bratislavské letisko zameniteľné s okolitými letiskami a nemožno uvažovať ani o potenciálnej konkurencii. So vstupom na tento trh sú spojené vysoké investičné náklady potrebné na výstavbu nového letiska a teda aj novú konkurenciu pre spomínané letisko. Z tohto dôvodu možno konštatovať, že spoločnosť BTS disponuje dominantným postavením na relevantnom trhu služieb poskytovania infraštruktúry letiska v oblasti všeobecného letectva. Podľa EK *„relevantný trh výrobkov a služieb pozostáva zo všetkých výrobkov a/alebo služieb, ktoré sú považované za vzájomne zameniteľné alebo nahraditeľné z pohľadu spotrebiteľa, a to na základe ich vlastností, ceny a zamýšľaného účelu použitia. Relevantný geografický trh zahŕňa oblasť, v ktorej sú dotknuté podniky zapojené do vzťahov dopytu a ponuky výrobkov alebo služieb, v ktorej sú súťažné podmienky dostatočne homogénne a ktorá sa od ostatných susedných oblastí výrazne odlišuje kvôli tomu, že konkurenčné podmienky v nej sú zjavne odlišné od podmienok v týchto oblastiach.“*³⁷

3.2.2 Forma zneužitia dominantného postavenia

Podľa § 8 (2) zákona je zneužitím dominantného postavenia na relevantnom trhu najmä:

- „a) priame alebo nepriame uplatňovanie neprimeraných cien alebo iných neprimeraných obchodných podmienok,*
- b) obmedzenie výroby, odbytu alebo technického vývoja tovaru na úkor užívateľov,*
- c) uplatňovanie rozdielnych podmienok pri zhodnom alebo porovnateľnom plnení voči jednotlivým podnikateľom, ktorými sú alebo môžu byť títo podnikatelia znevýhodňovaní v súťaži, alebo*
- d) viazanie súhlasu s uzavretím zmluvy na podmienku, že druhá zmluvná strana prijme aj ďalšie záväzky, ktoré svojou povahou alebo podľa obchodných zvyklostí nesúvisia s predmetom tejto zmluvy.“*³⁸

Podľa článku 102 ZFEÚ zneužitie dominantného postavenia môže zahŕňať:

- „a) priame alebo nepriame vynucovanie neprimeraných nákupných alebo predajných cien alebo iných obchodných podmienok;*

³⁷ Oznámenie Komisie o definícii relevantného trhu, bod 7.

³⁸ Zákon č. 136/2001 Z.z. o ochrane hospodárskej súťaže, § 8 ods. 2

- b) obmedzovanie výroby, odbytu alebo technického rozvoja na úkor spotrebiteľov;*
- c) uplatňovanie nerovnakých podmienok voči obchodným partnerom pri rovnakých plneniach, čím ich v hospodárskej súťaži znevýhodňujú;*
- d) podmieňovanie uzatvárania zmlúv prijatím dodatočných záväzkov, ktoré svojou povahou alebo podľa obchodných zvyklostí nesúvisia s predmetom týchto zmlúv.*³⁹

BTS poskytuje služby využitia infraštruktúry letiska pre všeobecné letectvo, v rámci ktorých poskytuje aj prístup cestujúcim do terminálu všeobecného letectva. Za využitie terminálu všeobecného letectva je cestujúcim účtovaný poplatok nazvaný „Použitie letiska cestujúcimi“. Tento poplatok sa líši v závislosti od typu dopravy, ktorý cestujúci využívajú. Pasažieri odlietavajúci pri vnútroštátnej doprave zaplatia poplatok vo výške 6,31 € na 1 pasažiera a pasažieri, ktorí využívajú medzinárodnú dopravu, zaplatia 16,27 € na 1 odlietavajúceho pasažiera.

Od 01.07.2016 bol spoločnosťou BTS zavedený poplatok vo výške 49 €. Tento poplatok bol nazvaný „full VIP service“ a vzťahoval sa bez rozdielu na každého odlietavajúceho pasažiera, ktorý prechádzal terminálom všeobecného letectva. Tento poplatok bol cestujúcim v rámci všeobecného letectva účtovaný aj spolu s poplatkom „Použitie letiska cestujúcimi“.

Podľa tvrdení BTS mal „full VIP service“ poplatok zahŕňať parkovanie zadarmo počas letu, neobmedzený pobyt v termináli, plnú asistenciu pri vybavovacom procese, porter service (služby vrátnika), informačný servis, neobmedzenú konzumáciu nápojov a rýchleho občerstvenia, bezplatné pripojenie na wifi a služby recepcie. Tieto služby mali byť dostupné nepretržite po dobu 24 hodín. Týmto poplatkom boli teda spoplatnené nadštandardné služby poskytované pasažierom v rámci terminálu všeobecného letectva. Spoločnosť BTS však tento poplatok prepojila so službou poskytnutia prístupu k infraštruktúre, teda prístupom do letiskových terminálov, a nie s využitím služieb, ktoré „full VIP service“ poplatok mal zahŕňať. Spoločnosť prevádzkujúca bratislavské letisko teda vyžadovala zaplatenie poplatku „full VIP service“ od každého cestujúceho pri vstupe na terminál všeobecného letectva nezávisle od toho, či pasažier mal alebo nemal záujem o využívanie VIP služieb.

³⁹ https://www.antimon.gov.sk/data/files/91_konsolidovane-zmenie-zmluvy-o-fungovani-europskej-unie.pdf

Do 30.06.2016 poskytovalo bratislavské letisko VIP služby, ktoré bolo možné získať samostatne a boli nezávislé od služieb poskytnutia infraštruktúry letiska. Pod VIP služby vtedy bolo zahrnuté napr. parkovanie, neobmedzený pobyt v termináli, služby recepcie a pod., poplatok za tieto služby však nebol účtovaný automaticky všetkým cestujúcim pri vstupe na všeobecný terminál, ale len klientom, ktorí si spomínané služby vyžiadali. Do 30.06.2016 bol pre takýchto klientov k dispozícii VIP salónik. Do salónika bol zabezpečený prístup 24 hodín denne za poplatok 44 €/osoba/2 hodiny. Od 01.07.2016 spoločnosť prevádzkujúca bratislavské letisko poskytovala VIP služby poskytované na novom termináli takmer totožné so službami, ktoré boli do vtedy poskytované v rámci VIP salónika v starom termináli. Rozdiel bol však v tom, že od 01.07.2016 si cestujúci nemohli vybrať, či tento „full VIP service“ poplatok zaplatia a využijú nadštandardné služby alebo nie, pretože im bol účtovaný automaticky s poplatkami za použitie infraštruktúry letiska.

Protimonopolný úrad Slovenskej republiky tiež oslovil aj spoločnosť Letisko Košice – Airport Košice, a.s., prevádzkovateľa košického letiska, ktoré taktiež disponuje terminálom všeobecného letectva. Podľa informácií poskytnutých zo strany košického letiska, cestujúci vstupujúci na terminál všeobecného letectva platia len regulovaný infraštruktúrny poplatok za použitia letiska a vstup do VIP salónika je poskytovaný za poplatok na žiadosť klienta.

Rovnako ako je to s VIP službami na Letisku Košice – Airport Košice, a.s. a ako to bolo do 30.06.2016 aj na bratislavskom letisku, je to aj na iných európskych letiskách. Môžeme preto tvrdiť, že konanie BTS v súvislosti s „full VIP service“ poplatkom je neštandardné.

Najvýznamnejšiu skupinu klientov všeobecného letectva na bratislavskom letisku predstavuje business klientela, ktorá súčasne predstavuje aj väčšinu cestujúcich v rámci všeobecného letectva. Hlavnou výhodou všeobecného letectva je rýchlosť a flexibilita. Pri tomto type dopravy môžeme tvrdiť, že lety sú prispôbované požiadavkám klientov, ktorí môžu požadovať určitý čas odletu a nie naopak. Z toho dôvodu môže cestujúci prísť na letisko aj krátko pred odletom a nemusia čakať na letisku, preto táto klientela nemá veľký záujem o VIP služby.

Protisúťažné konanie zo strany bratislavského letiska bolo ukončené 31.08.2017. Od 01.09.2017 klientom nebol účtovaný „full VIP service“ poplatok spojený len so vstupom na všeobecný terminál.

Svojím konaním BTS porušilo § 8 (2) písm. a) zákona a tiež aj čl. 102 písm. a) ZFEU. Podľa § 38 (1) zákona PMÚ SR uložil podnikateľovi pokutu za porušenie zákazu zneužitia dominantného postavenia. Pri ukladaní pokuty je dôležité preskúmanie dopady porušenia na trh a tiež aj veľkosť relevantného trhu.

3.2.3 Určenie veľkosti pokuty

a) *Stanovenie základnej sumy pokuty nasledovným spôsobom:*

- i. *určenie relevantného obratu, pričom relevantným obratom sa rozumie obrat bez daní dosiahnutý podnikateľom z predaja tovarov a služieb, ktorých sa narušenie alebo obmedzenie súťaže priamo alebo nepriamo dotýka, a to na vymedzenom priestorovom relevantnom trhu,*
- ii. *stanovenie sumy pokuty na základe závažnosti porušovania zákona ako súčinnu relevantného obratu a percenta určeného na základe závažnosti porušovania zákona,*
- iii. *úprava pokuty v závislosti od dĺžky trvania porušovania zákona – pre násobenie pokuty podľa bodu ii. počtom rokov, počas ktorých k porušovaniu zákona došlo,*

b) *úprava základnej sumy pokuty na základe iných skutočností majúcich vplyv na výšku pokuty,*

c) *kontrola, či pokuta nepresahuje 10 % z celkového obratu – ak áno, úprava pokuty na hodnotu 10 % z celkového obratu podnikateľa, teda **pokuta = relevantný obrat * % podľa závažnosti * počet rokov porušovania zákona +/- iné skutočnosti.***⁴⁰

Pri výpočte výšky pokuty musí brať úrad do úvahy závažnosť konania subjektu. Závažnosť si určíme ako súčin relevantného obratu a percenta, ktorého výška bude určená na základe závažnosti porušovania zákona v rozsahu až do 30%. V súvislosti s posudzovaním závažnosti konania BTS úrad podľa § 38 (3) zákona berie do úvahy povahu porušenia, dopad na trh a tiež veľkosť relevantného trhu. V prípade bratislavského

⁴⁰ https://www.antimon.gov.sk/data/files/16_metodicky-pokyn_pokuty.pdf

letiska ide o vykorist'ovaciú praktiku s dopadom na zložku všeobecného letectva. Úrad určil percento závažnosti vo výške 3 %. Protisúťažné konanie spoločnosti BTS začalo 01.07.2016 a skončilo 31.08.2017. Celková dĺžka trvania praktík porušujúcich zákon bola teda 1 rok a 2 mesiace. Koeficient, ktorý bol určený na základe dĺžky trvania je preto 1,5. Po určení základnej sumy pokuty môže prísť k jej zníženiu alebo zvýšeniu. *Skutočnosťami, na základe ktorých dochádza k zvýšeniu pokuty sú najmä:*

a) opakované porušenie zákona podnikateľom,

b) podnikateľ bol iniciátorom deliktu alebo vystupoval ako vodca,

c) podnikateľ uskutočňoval opatrenia voči inému podnikateľovi s cieľom prinútiť ho k porušovaniu,

d) podnikateľ vedome sťažoval prešetrovanie prípadu,

e) podnikateľ dosiahol z protiprávneho konania majetkový prospech, ktorý je možné vyčíslit'.⁴¹ V prípade bratislavského letiska bol úrad schopný odhadnúť veľkosť majetkového prospechu. *Je potrebné, aby uložená pokuta presahovala dosiahnutý majetkový prospech z porušovania zákona, a to z toho dôvodu, aby predstavovala pre podnikateľa dostatočne odstrašujúci faktor nedopúšťať sa ďalšieho porušovania a zároveň aby ho dostatočne potrestala za protiprávne správanie.⁴²* Pri výpočte majetkového prospechu bral PMÚ SR do úvahy počet cestujúcich v rámci všeobecného letectva a tiež aj výšku poplatku. Spomínaný majetkový prospech je odhadovaný na 181 000 €. Následne bola na sumu 181 000 € zvýšená aj základná výška pokuty.

3.2.4 Urovanie

Podľa § 38e, ktorý hovorí, že „*ak zistené skutočnosti dostatočne odôvodňujú záver, že došlo k porušeniu tohto zákona alebo osobitného predpisu okrem porušení, za ktoré úrad ukladá pokutu podľa § 38a a 38b, môže úrad v záujme hospodárnosti konania alebo dosiahnutia rýchlej a účinnej nápravy na trhu z vlastného podnetu alebo na žiadosť účastníka konania uskutočniť rokovanie o urovaní. Ak účastník konania a úrad súhlasia so závermi rokovania o urovaní a účastník konania prizná svoju účasť na tomto porušení a prevezme zodpovednosť za takúto účasť, úrad zníži pokutu, ktorú by inak uložil podľa §*

⁴¹ https://www.antimon.gov.sk/data/files/16_metodicky-pokyn_pokuty.pdf

⁴² https://www.antimon.gov.sk/data/files/16_metodicky-pokyn_pokuty.pdf

38 ods. 1 a 2.⁴³ Pod osobitným predpisom chápeme v tejto súvislosti čl. 101 a čl. 102 ZFEU. V zmysle § 4 ods. 1 Vyhlášky o urovnaní sa pokuta znížila o 30 % a teda jej konečná výška predstavuje sumu 127 000 €.

3.3 Zneužitie dominantného postavenie bratislavským letiskom v roku 2004

Dňa 30.11.2005 bolo Protimonopolným úradom vydané rozhodnutie, v ktorom tvrdí, že bratislavské letisko zneužilo svoje dominantné postavenie. Proti tomuto rozhodnutie podalo spomínané letisko dňa 23.06.2006 žalobu, v ktorej tvrdí, že rozhodnutím Rady bolo ukrátené na svojich právach. Žalobca mal za to, že rozhodnutie bolo nezákonné a bol ním porušený § 8 zákona o ochrane hospodárskej súťaži v spojení s ďalšími ustanoveniami zákona a preto ho napadol v celom rozsahu. Rozhodnutím mal byť podľa žalobcu tiež porušený aj zákon č. 143/1998 Z. z. o civilnom letectve, zákon č. 136/2004 Z. z. o letiskových spoločnostiach a napokon aj nariadenie vlády Slovenskej republiky č. 641/2005 Z. z. o prístupe na trh služieb na vybavenie a cestujúcich a náklady pozemnej obsluhy lietadiel.

Bratislavské letisko v žalobe uvádza, že vlastník, resp. správca unikátneho zariadenia, akým verejné letisko je, ako podnikateľ, ktorý disponuje dominantným postavením, nie je povinný sprístupniť poskytovanie služieb na ňom iným súťažiacim subjektom. Táto povinnosť však nie je daná len v prípade, ak na to existuje objektívny ospravedlňujúci dôvod, teda ak to je nemožné vzhľadom na prevádzkové alebo iné dôvody alebo to od neho nemožno spravodlivo požadovať. Poukazuje pri tom na § 8 ods. 5 písm. a/ zákona č. 136/2001 Z. z.. Z textu vtedy účinného predpisu vyplýva, že *„toto letisko ako unikátne zariadenie neumožňuje uspokojiť požiadavky podnikateľa na jeho využívanie pri súčasnom uspokojení požiadaviek správcu unikátneho zariadenia v čase najvyššieho dopytu po jeho službách a s prihliadnutím na plnenie jeho dlhodobých záväzkov.*“⁴⁴

Podnet na PMÚ SR podala spoločnosť TWO WINGS, s.r.o. Košice, ohľadne konanie bratislavského letiska, ktorým mu obmedzovalo právo poskytovať služby a obslužné činnosti pri dodávke jedál a nápojov na palubu lietadiel leteckých dopravcov na

⁴³ Zákon č. 136/2001 Z. z. o ochrane hospodárskej súťaže.

⁴⁴ <https://www.antimon.gov.sk/data/att/915.pdf>

danom letisku. Na základe tohto podnetu začal dňa 26.01.2006 PMÚ SR správne konanie voči žalovanému bratislavskému letisku. Úrad zistil, že spoločnosť TWO WINGS služby výroby a dodávky jedál a nápojov do lietadiel leteckých dopravcov vykonávala od roku 2002. Tieto služby mala spoločnosť vykonávať na letkách Košice a Poprad, s ktorými mala uzavretú aj koordinačnú dohodu. Od apríla 2004 začala na základe dohody dodávať jedlá aj pre leteckú spoločnosť SkyEurope Airlines, a.s. na letisku v Bratislave. Dopravu po odbavovacej ploche letiska malo zabezpečovať bratislavské letisko. Od júna 2004 však medzi nimi začala platiť dohoda o úplnom zabezpečení služieb. Na základe tejto dohody spoločnosť TWO WINGS požiadala bratislavské letisko o vydanie povolenia na vstup, teda na povolenie vjazdu na odbavovacie plochy letiska, a uzavretie koordinačnej dohody. Žiadaný prístup však povolený nebol. V danom prípade môžeme tvrdiť, že ide dva relevantné trhy. Prvým relevantným trhom je trh poskytovania prístupu na odbavovaciu plochu letiska Bratislava. Druhým relevantným trhom je trh prepravy, nakladania a vykladania jedál a nápojov do lietadiel a následne aj z lietadiel na bratislavskom letisku. Práve na spomínanom druhom relevantnom trhu sa prejavovali účinky možného zneužitia dominantného postavenia zo strany BTS. PMÚ SR počas šetrenia u viacerých leteckých dopravcov zistil, že väčšina uprednostňuje, aby ako výrobu, tak aj prepravu a balenie s následnou vykládkou do a z lietadiel, zabezpečoval jeden obchodný partner, pre prípad reklamácií a tiež aj z bezpečnostného hľadiska. Na bratislavskom letisku tieto služby obstaráva len samotné BTS. Podmienkou vstupu na predmetný trh je, aby mal žiadateľ oprávnenie na poskytovanie dotknutých služieb vydaným Leteckým úradom. Spoločnosť TWO WINGS takýmto povolením disponovala. Ďalšou podmienkou, ktorú si letisko Bratislava určilo bolo, že žiadateľ musí mať vytvorený vlastný vnútorný systém kontroly bezpečnosti a ochrany a až potom môže uzavrieť dohodu s prevádzkovateľom letiska, a tak získať povolenie na vstup na plochu letiska. PMÚ SR zisťoval podmienky vykonávania služieb cateringu na bratislavskom letisku. Odbavovacia plocha samotného letiska je jedinečnou infraštruktúrou, o ktorej možno tvrdiť, že je unikátnym zariadením. Vzhľadom k tomu je aj relevantný tovarový trh definovaný ako trh poskytovania prístupu k odbavovacej ploche letiska. BTS má ako vlastníka a prevádzkovateľa letiska Bratislava jednoznačne dominantné postavenie na súvisiacich trhoch a len ono môže poskytnúť prístup na unikátne zariadenie. Spoločnosť TWO WINGS viackrát žiadala o povolenie prístupu na odbavovaciu plochu letiska za účelom poskytovania cateringu a o uzavretie koordinačnej dohody. Dohody uzavreté neboli, prechodne však boli niektorým zamestnancom vydané dočasné povolenia vstupu cudzích osôb do vyhradeného

bezpečnostného priestoru letiska Bratislava len v sprievode oprávneného zamestnanca leteckého dopravcu, pre ktorého boli dodávateľom palubného občerstvenia. Preprava a nakladanie palubného občerstvenia bola vykonávaná tak, že toto občerstvenie bolo dovozené k vstupu, kde ho prevzali zamestnanci BTS, ktorí ho následne odviezli k lietadlu a naložili ho na palubu.

Protimonopolný úrad SR po vykonaných šetreniach a vychádzajúc zo všetkých zistení dospel k záveru, že konanie letiska Bratislava, ktorým nezabezpečil podnikateľovi TWO WINGS, s.r.o. prístup na odbavovaciu plochu je zneužívaním dominantného postavenia, preto dňa 21.04.2006 vydal rozhodnutie, v ktorom konštatoval, že BTS odmietnutím zabezpečiť spoločnosti TWO WINGS, s.r.o. Košice prístup k odbavovacej ploche letiska ako k unikátnemu zariadeniu v čase od 21.7.2004, sa dopustilo zneužívania dominantného postavenia na relevantnom trhu poskytovania prístupu k odbavovacej ploche letiska M. R. Štefánika v Bratislave. PMÚ SR uložil bratislavskému letisku zdržať sa takéhoto konanie a odstrániť protiprávny stav do 30 dní. Zároveň mu bola uložená pokuta vo výške 3 miliónov Sk. Bratislavské letisko dňa 15.12.2005 podalo rozklad voči prvostupňovému rozhodnutiu. PMÚ SR dňa 21.4.2006 vydal rozhodnutie o rozklade, v ktorom rozklad zamietol a prvostupňové rozhodnutie potvrdil.

4. Záver

V našej záverečnej práci sme analyzovali problematiku zneužívania dominantného postavenia. Ako sme uviedli v teoretickej časti, ide o jednu z foriem porušovania hospodárskej súťaže.

V prvej kapitole práce sme sa sústredili najmä na priblíženie problematiky pomocou teoretických poznatkov. Vymedzili sme si tam základné pojmy, definície, uviedli sme rôzne členenia súvisiace s danou problematikou a priblížili sme si aj legislatívny rámec. V krátkosti sme sa tiež venovali aj dohodám, ktoré sú uzatvárané vo verejnom obstarávaní, a ktoré nie sú v súlade so zákonom, tzv. bid rigging.

V druhej kapitole sme uviedli cieľ našej práce a opísali metódy skúmania, ktoré sme pri písaní používali. Opísali sme tu tiež metodologický postup, podľa ktorého sme postupovali.

V tretej kapitole sme sa venovali komparácii troch medzinárodných letísk na našom území. Prostredníctvom komparácie počtu leteckým spoločnostiam, s ktorými letiská spolupracujú, počtu cestujúcich, ktorí prešli letiskami, počtu destinácií, do ktorých sa prostredníctvom letísk môžu pasažieri dopraviť či prostredníctvom porovnávania tržieb a výnosov, sme chceli poukázať, aké sú medzi jednotlivými letiskami rozdiely. Považujeme za očividné, že bratislavské letisko disponuje dominantným postavením. Ďalej sme rozoberali prípad z pred dvoch rokov, kedy dostal Protimonopolný úrad Slovenskej republiky sťažnosť na konanie bratislavského letiska. Priblížili sme tu formu, ktorou malo zo strany BTS k zneužitiu príst' , vymedzili sme si časové obdobie, kedy protisúťažné konanie prebiehalo a súčasne sme popísali celý postup PMÚ SR v danom prípade. Spomenuli sme tiež sankciu za dané správanie ako aj spôsob, akým bola sankcia stanovená. Ďalší prípad, ktorý sme rozoberali sa týkal rovnako bratislavského letiska. Metodologický postup analýzy tohto prípadu bol rovnaký ako v predchádzajúcom prípade.

Na konci našej práce sme uviedli použitú literatúru. Pri písaní sme čerpali prevažne z domácej literatúry, zároveň sme však použili aj zahraničnú literatúru či zákony. Vďaka internetovým zdrojom sme vedeli do práce vložiť tie najaktuálnejšie informácie.

Skratky

PMÚ SR – Protimonopolný úrad Slovenskej republiky

EK – Európska komisia

EÚ – Európska únia

AVC – Average variable cost (priemerné variabilné náklady)

ZOHS – zákon o hospodárskej súťaži

ZFEU – Zmluva o fungovaní Európskej únie

BTS – Letisko Bratislava

VIA – Vienna International Airport

FWG – Flughafen Wien Group

Zoznam použitej literatúry

Monografie:

HLAVÁČIKOVÁ, Jana. Protimonopolná politika: vybrané témy. 1. vydanie. Bratislava : Vydavateľstvo Ekonóm, 2013. 63 s. ISBN 978-80-225-3744-5.

KARAS, V., KRÁLIK, A. *Európske právo*. Bratislava : Jura Edition, 2017. 385 s. ISBN 978-80-8078-148-4.

LUKÁČIK, J. a kol. *Hospodárska politika : Teória a prax*. Bratislava : Sprint 2 s.r.o., 2013. 178 s. ISBN 978- 80-89393-86-2.

TOKÁROVÁ, Mária. *Politika hospodárskej súťaže*. Bratislava : Sprint 2 s.r.o., 2017. 195 s. ISBN 978-80-89710-29-4.

Tomášek, M. a kol. *Právo Evropské únie*. 1. vyd. Praha : Leges, 2013. 284 s. ISBN 978-80-87576-53-3.

VESELKOVÁ, Alexandra a kol. *Mikroekonómia*. Bratislava : Sprint 2 s.r.o, 2017. 300 s. ISBN 978-80-89-710-34-8.

VESELKOVÁ, Alexandra a kol. *Mikroekonómia*. Bratislava : Sprint 2 s.r.o, 2017. 302 s. ISBN 978-80-89-710-34-8.

VINCÚR P. a kol. *Teória a prax hospodárskej politiky*. 2. vydanie. Bratislava : Sprint vfra, 2007. 118 s. ISBN 80-89085-60-1.

Časopisy:

RAJŇÁK, M. Pár (ne)dominantných postrehov. In: *Antitrust*. 2012, č. 4, 160 s. ISSN 1804-1183.

Elektronické zdroje:

Zákon č. 136/2001 Z. z. o ochrane hospodárskej súťaže. [cit. 2018-11-12]. Dostupné na internete: < <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2001/136/20160418.html>>

Úradný vestník Európskej únie : Konsolidované znenie Zmluvy o Európskej únii a Zmluvy o fungovaní Európskej únie. [cit. 2019-03-22]. Dostupné na internete:

https://www.antimon.gov.sk/data/files/91_konsolidovane-zmenie-zmluvy-o-fungovani-europskej-unie.pdf

Často kladené otázky. (online) Bratislava : PMÚ SR. [cit. 2018-12-04] Dostupné na internete: <http://www.antimon.gov.sk/517/casto-kladene-otazky.axd>.

Postup telekomunikačného úradu SR pri posudzovaní maloobchodných cien vertikálne integrovaného podniku (test stláčania marže), [online] Bratislava : Telekomunikačný úrad SR, [cit. 2018-12-04] s. 28.

Dostupné na internete: <https://www.teleoff.gov.sk/data/files/26671.pdf>

Výročná správa Letiska Poprad-Tatry za rok 2017. [cit. 2019-03-08]

Dostupné na internete: <http://www.registeruz.sk/cruz-public/domain/financialreport/attachment/6316423>

Oznámenie Komisie o definícii relevantného trhu, bod 7. [cit. 2019-03-19] Dostupné na internete: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/?uri=CELEX%3A31997Y1209%2801%29>

<https://www.bts.aero/lety/letecke-spolocnosti/> [cit. 2019-03-02]

<https://www.airportkosice.sk/sk/airlines> [cit. 2019-03-02]

<http://www.airport-poprad.sk/sk/podstranky/cestujuci/letovyporiadok.php> [cit. 2019-03-02]

<https://www.bts.aero/o-letisku/o-spolocnosti/profil-spolocnosti/statisticke-udaje/> [cit. 2019-03-08]

<https://kosice.dnes24.sk/kosicke-letisko-v-cislach-prepravili-takmer-500-000-cestujucich-288544> [cit. 2019-03-08]

<https://finstat.sk/35884916> [cit. 2019-03-16]

<<https://finstat.sk/36579343>> [cit. 2019-03-16]

<<https://www.finstat.sk/35912651>> [cit. 2019-03-16]

<<https://www.bts.aero/o-letisku/press/tlacove-spravy/z-letiska-bratislava-do-41-destinacii-v-22-krajinach/>> [cit. 2019-03-16]

<<https://kosice.dnes24.sk/kosicke-letisko-v-cislach-prepravili-takmer-500-000-cestujucich-288544>> [cit. 2019-03-16]

<http://www.slovak-airports.net/index.php?id=map_tat> [cit. 2019-03-16]

<<https://spravy.pravda.sk/ekonomika/clanok/421295-stop-rozvoju-letiska-schwechat-je-velkou-sancou-pre-bratislavu/>> [cit. 2019-03-19]

< https://www.antimon.gov.sk/data/files/16_metodicky-pokyn_pokuty.pdf> [cit. 2019-03-22]

<https://www.viennaairport.com/jart/prj3/va/uploads/data-uploads/Konzern/Investor%20Relations/Geschaeftsberichte/GB_2017_en.pdf> [cit. 2019-04-24]> [cit. 2019-03-19]

< https://www.antimon.gov.sk/data/files/96_kartelove-dohody-vo-vo.pdf> [cit. 2018-12-04]

Zoznam grafov, obrázkov a tabuliek

1.	Graf: Porovnanie počtu cestujúcich za r. 2017.....	35
2.	Graf: Grafické zobrazenie celkových výnosov a tržieb letísk za r. 2017.....	36
3.	Graf: Zisky Letiska M. R. Štefánika v Bratislave.....	38
4.	Graf: Tržby Letiska M. R. Štefánika v Bratislave.....	38
5.	Graf: Celkové výnosy za rok 2017.....	39
6.	Graf: Porovnanie počtu cestujúcich za rok 2016.....	40
7.	Graf: Porovnanie najväčších európskych letísk v počte cestujúcich.....	41
1.	Obrázok: Formy zneužitia dominantného postavenia.....	25
2.	Obrázok: Cenová diskriminácia 1. stupňa.....	28
3.	Obrázok: Cenová diskriminácia 2. stupňa.....	29
4.	Obrázok: Zobrazenie polohy Vienna Airport.....	41
1.	Tabuľka: Riešené prípady PMÚ SR za rok 2017.....	13
2.	Tabuľka: Zoznam leteckých spoločností spolupracujúcich s jednotlivými letiskami.....	34
3.	Tabuľka: Porovnanie troch uzlových letísk.....	37